dnio
JOULUNUMERO
N:o 5 • 1937

Elokuvateatteri Kino

Oulu, Albertinkatu 9, Puhelin 3477

Ohjelmistossa aina huolella valikoidut uutuudet maassamme

Soittimia

JA NUOTTEJA KAIKKIA LAJEJA

myy edullisimmin

R. E. Westerlund Oy

MUSIIKKIKAUPPA

Oulu, Asemakatu 15 - Puhelin 3039

ELOKUVATEATTERI

GERMANIA

OULU, PAKKAHUONEENKATU 22

PUHELIMET 2722 JA 2091

Oy Suomen Filmi-Teollisuus ja Oy Suomi Filmin uutuudet
Valikoidut ohjelmat / Parhaat mahdolliset äänilaitteet

KIRJALLISUUTTA

harrastaville

- **Runeberg ja hänen maailmansa.** Kuvat koonnut *Marta Hirn*, tekstin kirj. *Yrjö Hirn*. Juhlava ja arvokas kuvateos, joka kertoo meille runoilijasta itsestään, hänen ystävistään ja ympäristöstään. Kuva-aineisto on suurimmaksi osaksi vanhaa, ennen tuntematonta. Erinomainen lahjakirja. - *Hinta sid. 100 mk., kangask. 140 mk.*
- *T. Vaaskivi:* **F. E. Sillanpää.** Elämä ja teokset. Loistava elämäkertateos. Sillanpää esitetään siinä meille syvällisimmässä yhteydessään, nerokkaana eurooppalaisena kirjailijamenestyksenä. *Hinta 68 mk., kangask. 85 mk., nahkaselk. 95 mk.*
- *Rafael Koskimies:* **Yleinen runousoppi.** Alan uusimman tutkimuksen huomioonottava, asiallinen ja selkeä teos, joka täyttää esteettisessä kirjallisuudessamme kauan ammottaneen aukon. *Hinta 60 mk., kangask. 75 mk.*
- *Yrjö Kaijärvi:* **Maan viini.** Harvinaisen persoonallisia, älyllisesti selkeitä ja kirkkaita runoja. - *Hinta 35 mk.*
- *Arvi Kivimaa:* **Vuorille** ja muita runoja. Uusi todiste runoilijan jatkuvasta sisäisestä kasvusta ja hänen muotoaistinsa yhä suuremmasta herkistymisestä - *Hinta 35 mk., kangask. 45 mk.*
- *Yrjö Jylhä:* **Risti lumessa.** Hillittyä, tasapainoista ja miehekästä runoutta. Mielenkiintoinen, ilahduttava kirjallinen tapaus. - *Hinta 49 mk., kangask. 60 mk.*

OTAVA

WILJO BYSTRÖM & CO

OULU

Puh. 2155, 2156 ja 2600 / Toppila 2266 ja 3056

Haukipudas 79 ◆ Sähköosoite "Byström"

Laivanasioimis-, huolinta-, välitys-, vakuutus-, kivihiili- ja koksiliike

AHJO

NUOREN KANSALLISEN SUUNNAN SIVISTYSJULKAISU

Toimitus: YRJÖ KOIVUKARI (pää- ja vastaava), LAURI HELES, PAAVO HYNYNEN, EINO PITKÄKOSKI, OLLI RAUTIO

1937 • Joulukuu • No 5

Kansi: MIKKO ASUNTA

Joulu 1937

EI AIKA ENÄÄ SEIMEN LASTA KIITÄ.
EI ELÄ VUOKSI MESSIAAN, EI JOULUYÖN.
VAAN TÄHDEN MARKKINAIN. SAA
VOITONAIHEEN SIITÄ,
JA TYHJÄÄ KAUPITEN LUO TUTUN JUUDAS-TYÖN.

OI, JOULU, LAPSI! KYYNELEITÄ, VERTA,
ON TIESI TUONUT. HYVYYS TALLATAAN.
VAIN UNEKSIJAT USKOO, ETTÄ AAMU KERTA
ON KIRKASTAVA GOLGATAN JA HAUTUUMAAN.

NYT, VELJENI, EI LAULUT ENÄÄ RIITÄ.
EI KESTÄ UNELMAT, SYYS JÄINEN NIIN.
NYT OLET YKSIN. SIELUS KASVAA SIITÄ,
KUN KAIKKI JÄTTÄIN KULJET SYVYYKSIIN.

JÄÄKASVO-AIKA. SUURIN VUOSISATA.
ON SINUS KAIKKI. AVAAT IHMISEN.
SUN KYLMÄ TULESI ON UNTEN KUOLINRATA.
SE, MIKÄ TOTTA ON, JÄÄ YKSIN JÄLKEHEN.

OI, SISKO, VELI, PELKÄÄMÄTTÄ, NÄHDEN
VAIN YHDEN TIEN, KÄY SIELUS UUMENIIN.
ON SIELLÄ GOLGATA JA POLKU JOULUTÄHDEN.
SE UHRIN TIE, TIE UUSIIN TOTUUKSIIN.

Lauri Heles

Uskonto

uudistuvan kulttuuriaatteen synnyttäjänä

Psykologian ongelma: kaksi keskiötä

Mikä on oleva uusi ihmistyyppi

Aikamme syvissä käymisvyörynnöissä on havaittavissa kahden suuren aatteellisen valtasuunnan: eikristillisen epätoivoinen rynnistys kristillistä maailmankuvaa vastaan. Tässä voimien sekasorrossa toiset näkevät seurauksena kristinuskon tuhon, uuden pakanakauden, eräänlaisen nero- eli ihmisjumalauskon astuvan maailmaan, toiset taas näkevät tulevan uskonpuhdistuksen tuoman pelastuksen, herätyksen kautta ihmisten selkenevän materialismin sairaiden pakkomielteiden hullunhoureista ja löytävän alkukristillisyyden yksinkertaiseen totuuteen.

Käyttäen hyväksemme nykyaikaisen psykologian valotuskeinoja voimme käsitellä kysymystä ottaen sen kansantajuisesti teoreettisen järjen tutkisteltavaksi. Lähdemme ajatuksesta, että ihmisen sieluelämä, s.o. ajatus- ja sitä edeltävä tunne-elämämme on alati jatkuvaa, dynaamisesti etenevää virtausta, jonka assosiatiokierto on sidottu johonkin peräsimenä toimivaan keskiöön eli napaan. Tällöin löydämme kukin tajunnastamme, selkiintymisasteestamme riippuen, ikäänkuin kahdesta eri keskiöstä lähtevän tekojamme ohjaavan ajatus- ja mielle-elämän virran. Alempana, vitaalisessa vaisto-olotilassa vellovana kautenamme hallitsee ja ohjaa tekojamme alati "maan puoleen" vetävän, bioloogisen, luontoon läheisessä jännitysyhteydessä olevan keskiön valta. Tämä on se, kaaoksessa ponnistelevan, vaikka näkevän, silti sokean ihmisen primitiivisen itsesäilytysvaistonsa, ravinnontarpeen ja sukupuolivietin, käskyjen valtaa totteleva olotila, minkä juutalainen Freud on häikäilemättömällä rohkeudella meille selvittänyt.

Mutta näyttää siltä, että ihmiskunta ei tule hyväksymään Freudin evankeliumia koko totuudeksi. — Me pääsemme Freudin opin avulla selvyyteen ihmisen ongelman toisesta puolesta, sen pimentomaailmasta, mutta tunnemme samalla, että meissä polttaa lakkaamatta toinen voima, joka ajaa meitä ylöspäin, valoon, aurinkoon: totuuteen, rakkauteen. Tämä ääni meissä on kotoisin uskonnosta ja se soi jyrkästi bioloogisen minämme sanelemia saalistus- ja nautinnonhaluja vastaan. Tämän tajunnanvirran ohjauksessa on, voimme sanoa, omantunnon eli moraalikeskiön käyttämä peräsin. Se sieluissamme uskonnosta kotoisin oleva eetospaine saa aikaan h e r ä y s t a p a h t u m a s s a käymismyrskyn, minkä seurauksena itsepetoksemme luomien harhamielteiden vallan synnyttämien k o m p l e k s i e n laukenemisen kautta auke-

Nainen kohtalonsa edessä

Naisen elämä täyttymyksessään on aina ehdottomuususkalluksen kysyvä uhrin ja sankarin tie. Siksi naisen tehtävä kaikkina aikakausina on ollut suuri ja on oleva suuri.

Voimme sanoa, että nainen syntyy luomaan suurta. Nainen on voiman sielu — mies toteuttaja. Nainen synnyttää pojat — lunastaa ahtaan tien salaisuuden tiedon. Siksi naisen siunaavan käden alla jokainen mies on lapsi.

Naisen olemuksen sisin on pyhitetty kauneudelle. Luonnon korkein täyttymystapahtuma, minkä mies usein elää himona, on naiselle rakkauden siunatuksi tulemisen ihme: syntyy lapsi.

Naisen olemus itsessään on samaa kuin taiteen — jumaluuden sielu. Näin nainen on heijastaja. Niinkuin Jumalan vihan vastasäteilijä on saatana, niin nainen rakastamansa miehen vastasäteilijänä on ihminen tai eläin. Mies kirkastaa tai pimentää naisen, nainen kantaa uhrin. Miehen kannalta: vaatia naiselta on sokeaa. Naisen kannalta: vaatia mieheltä on kuunnella kaikkeuden alkuääntä.

Naisen elämä on sankarin tie. Nainen morsiamena astuu ahtaasta portista sisälle elämän tielle. Nainen äitinä omiensa edessä, ihmiskunnan edessä taistelee itsensä pieneksi löytämisen kautta Golgatan voittajan tavoin tulevaisuuden lunastajan osan.

Dionysos.

Galilean mies

SINÄ ILTANA, ERÄMAASSA
OLIN KANSSAS GALILEAN MIES.
MIHIN KÄVIMME LAKKAAMATTA?
EN KYSYNYT — HERRA TIES!

ME KULJIMME HÄMÄRÄSSÄ
TIET' ALATI KOHOAVAA.
JA PÄIVÄ KUN RINTEILLÄ SAMMUI,
OLIN LÄHELLÄ GOLGATAA.

JA HÄN OSOITTI RISTIÄ MULLE:
— OTA RISTISI — RYÖVÄRIN —!
HÄN HYMYILI, KÄRSIVIN KASVOIN.
SINÄ ILTANA RUKOILIN.

OLLI RAUTIO

---

nee tajunnassamme selkenevä kirkastuminen. Tällöin motiiviemme kamppailussa arvot vaihtuvat toisiksi, tämä näkyvä, aineellinen todellisuus kadottaa voimansa. Katse kääntyy sisäänpäin, meille aukenee uusi, suunnattomasti herkistynyt kyky tuntea ja nähdä, näin varsinkin ulkomaailmasta sieluun saapuvat vihan ja rakkauden, sympatian ja antipatian aallot. Me tunnemme oman sielumme tavattoman herkkyyden vastata saman hengen vastasäteilyllä, herää salatun, maagillisen tehoisa vaikutusdynamiikka. Ihminen on kulkemassa alati korkeampaa ja herkistyneempää tietoisuutta kohti, minkä päässä voimme nähdä häämöittävän — Kristuksen tuhatvuotisen valtakunnan valtavan rakkausidean, jonka toteutuessa lopullisesti taittuu bioloogisen valta meissä — katoavat johonkin historian säälittävään meneisyyteen tämänpäiväiset moraalis-sosiaaliset vaikeudet ja ahdistukset: on syntynyt uusi selkeä, kirkastunut moraali-ihmiskunta, jolle vilpin hengähdyskin on kauhistus. On auennut korkeamman nerollisuuden maailma, uuden tiedon olotila.

Lähtiessämme tämän kirjoituksen alkukohdasta, eikristillisen ryntäyksestä kristillistä vastaan sekä seuratessamme aikamme kärjistymistä, emme voi kuitenkaan enää vajota pessimismiin. — Fariseussilauksen entiset oikeaoppisuuden kahleet ovat murtumassa, aikamme ihmisiä yhdistää jo uuden tiedon aavistelut: ihmisen kärsimys on hänen ongelmansa ratkaisun hinta ja kaikkien uskontojen ydin, rakkaus-voiman Salaisuuteen avaava lunastustieto soi jo varsinkin aikamme nuorison sielussa — soi suuren veljeyden sanoma vihansumujen ja hirmuahdistusten läpi.

Y. K.

Faust ja Raskolnikov

— Goethe, joka oli kyllin viisas, ettei elänyt sitä, minkä hän tiesi, olisi nyt ylpeä siitä, että ihmiskunnan kulttuuri elää tänään hänen viisautensa. Faustinen ihminen on todellisuus.

Tuo kylmä ja kirkas pää, joka oli kuin yksinäinen, ylpeä kuningastähti kutomansa ajatussumun keskellä, toteutti niin voimakkaasti erään puolen ihmisessä, että unohti ihmisen.

Vanha Faust vaeltaa tiedon kaikkien asteiden läpi sen viimeiseen kamariin, jossa tieto vaihtuu mystiikaksi ja kohtaa Jumalan vastapelaajan. Tapaa todellisuudessa oman itsensä, oman sielunsa saatanan, jolle ei riitä enää vähempi kuin Jumalan osa.

Nuoren Prometeuksen unelma oli toteutunut. Sillä hetkellä, kun Mefisto loi nuoruuden, katosi sielu, tuo ihmisen syvin ihminen, ainoa ote siihen maailmaan, mikä kätkee itseensä kehityksen alun ja lopun.

Nuori Goethe palaa takaisin, hän tahtoo laskea elämänsä uudelleen. Mutta nyt hän on vanha, luodessaan nuoren Faustin. Ensi kerran avautuu todellisuus hänelle. Ensi kerran hän pelkää omaa valoaan, tuo vanha elämän tarkastelija, joka kerran kohtasi todellisuuden maailmassa vertaisensa. Napoleon oli kylmä ihmisten tuhooja, hän taasen tiedon jääkäsi, joka tuhoaa sieluja ja — itsensä. Heissä oli paljon yhteistä: kumpikaan ei uhrannut itseään, ei rakastanut ketään, kaikki oli vain omaa itseä, tai — erotiikkaa. Mutta, ihminen, joka ei elä itsessään uhria ihmiskunnan hyväksi, näkee ympärillään vain kylmän peilikuvansa.

Tämä peilikuva, J. W. Goethe vaeltaa läpi viime vuosisadan ja nyt se on kirkkain. Vielä kerran herää Faust eloon ja Freud löytää hänen testamenttinsa: psykoanalyysin. Tämä täydentää Mefiston voiton. Tiedon kehä on käyty umpeen, sielu on tapettu ja eläin on löydetty ja havaittu sairaalloiseksi. Näin on tämä negatiivinen nero täyttänyt kaikki, minkä se voi täyttää. Tässä on tyhjyyden pohja.

Eräs myös aavisti sen ja kukaan ei ole kärsinyt siitä niinkuin hän: F. M. Dostojewski. Nämä kaksi neroa ovat kuin Pilatus ja Kristus: Toinen tietää ja vaikenee, toinen uhraa itsensä. Sama itsetietoinen tahto kummassakin: hallita sieluja.

Raskolnikov on ensin Faust. Hän tahtoo toteuttaa vain omat lakinsa, yhteisön laista riippumatta. Hän on poikkeusihminen, jonka täytyy saada purkaa itsensä vapaaksi. Mutta ympäristön rengas puristaa tuon yksinäisen Napoleon-haaveen mitättömäksi murhasarjaksi, muutaman kolikon ollessa sen vastalahjana. Tämä on Faustin loppu. Nyt alkaa Dostojewskin elämän suurin taistelu, mikä luo sen järkyttävän repeämän, joka eroittaa hänet Goethestä. Hän löytää Kristuksen ja uhrin. Hän tietää tyhjyyden avautuvan allaan, mutta hän tahtoo täyttää sen omalla verellään. Hän on niitä henkiä, jotka kärsivät joka hetki, tietämättä, miksi kärsivät. Ja tämä on traagillisinta

Purjehtija

Meri omasi on.
Mitä siitä,
jos purtesi aaltoihin vaipuu.
Syväkyntösi tee —
palaat kirkkauteen:
kultaa pohjalta huuhdot.

Myrskyn mainingit soi.
Kaislat rannoilla vaikertaa.
Hätäsignaalit huutaa,
lokit lentävät
siipien iskuissa levottomuus.
Pelko pois!
Palaat kirkkauteen:
kultaa pohjalta huuhdot.

YRJÖ KOIVUKARI

Dostojewskissa. Hän tuo eteemme Raskolnikovin (kuin sisäisen päiväkirjansa) ja käytyään läpi inhimillisen kurjuutensa seisoo Raskolnikov tyhjin silmin Golgatansa päättyessä ja kuin lapsi itkee luonnon kauneutta ja ihmisen pahuutta. Oliko tuo toinen oikeassa, joka, ikäänkuin tiesi kaiken, senkin, että uhri on turha. On parasta rakentaa itsensä, luoda sopusointu olevaan ja olemattomaan, itsensä takia. Dostojewski ei saavuta sopusointua, hän ei voi rakentaa itseään valmiiksi, koska koko ihmiskunta ei ole rakentanut itseään valmiksi. Tässä hän uhraa neron ja nostaa katuojasta varkaat, portot ja murhamiehet ja sanoo: sijaiskärsimys, veljet, siskot. Näissä on syvin kuningasajatus. He kantavat koko ihmiskunnan kärsimystä itsessään. Tässä valossa näyttää Goethe vain elävältä itsekkyyden oppikirjalta, joka katsoi tähtiä ja kukkia, unohtaen ihmisen. Näin hajoaa Goethen kuningaslinna, koska kärsimystä ei voi tietää, elämättä itsessään sitä. Ja vain hän on todella suuri, jolla on myös varaa olla pieni. Katselijan osa on pelkurin ja itsemurhaajan osa. Näytelmä, johon sisältyy koko ihmiskunta, on liian todellinen, liian rikas järkytyksistä, ollakseen vain uni, tai filosofian leikkikalu. Mutta nero on ihminen, jonka täytyy toteuttaa joko Jumala, tai saatana. Ja on vain kysymys siitä, kuinka rehellinen hän on itselleen, kuinka voimakkaasti hän toteuttaa oman itsensä. Hän ei ole mikään aatteiden asianajaja, vielä vähemmän kaikille tajuttava elämän ohjelma, koska aatteet ja ohjelmat ovat vain niitä varten, joilla on tuo keskitason ihmisen kyky tehdä elämästä kauppatavara ja todistus hyvästä käytöksestä, mutta ei todistusta ihmisestä.

Ihminen on hän, josta nerot ovat uneksineet ja jonka he ovat eläneet ja koska ihminen on heijastunut vain heistä, löytämättä todellisuudesta vastavaloa, on se synnyttänyt tragedian: joko uhrautua — tai tuhota.

Goethe tuhosi. Hänessä voitti nero ihmisen. Dostojewski uhrautui. Hän voitti neronsa, mutta siksi hänkin tuhosi itsensä, koska hänessä vallitsi sama jännitystila, joka oli Goethessä. Goethe ei kohdannut sydämen neroa, joka olisi tunkenut hänen lävitseen ja saanut hänet palamaan ja Dostojewski ei nähnyt missään tiedon kirkasta päätä, hän uneksi vain sen tyypin tutkintotuomari Porfirissa. Näihin kahteen mieheen sisältyy ihminen sellaisena kuin hän aina on ollut: joko toista, tai toista. Tyhjä aukko jää väliin. Ja tässä on se syvin traagillisuus: toinen näkee todellisuuden, toinen uneksii ja — siten tunnustaa sen tuleville. Siksi on käytävä etsimään jotain aivan uutta tietä, uutta valoa, mikä omistaa ja hallitsee kummankin puolen. Ihmisen sielu on vielä löytämättä ja elämättä.

LAURI HELES.

(Seur. numerossa seuraa jatkoa Raskolnikov—Aljosha).

HELMIPUSSI

KERTOMUS

Oli kerran — kaikki sadut alkavat niin ja tämäkin haluaa olla jollain tavoin satua — oli kerran pienten lasten tarhassa joulujuhla. Oli kuuset, kynttilät, oli joulupukit ja tontut, oli kaikkea, mitä jouluun kuuluu. Kuinka jännittyneenä olikaan juhliva pikkuväki. Niin paljon kirkkautta, valojen kirkkautta, niin paljon hohdetta, pienten silmien hohdetta.

Siellä muiden pienten joukossa oli myöskin eräs pieni poika. Ei hän ikäisekseen ollut pieni, ehkä suurikokoinen. Harmajat, suuret silmät, laaja, vaalea tukka, vankka, sellainen herttaisen pyöreä kuin usein pikkupojat ovat kaurapuuron ja vellin pyöristämin vatsoin — kuinka usein olenkaan pikkumiehissä nähnyt sellaisia hymyilyttäviä piirteitä, jotka sopisivat vanhoille, pyyleville herrasmiehille. — Ei hän ollut mikään kaunis lapsi, ehkä sellainen, josta vanhat ihmiset sanovat: ikävän näköinen lapsi.

Ja siitä tämä pikkumies oli tietoinen. Merkillistä, kuinka vanhat ihmiset eivät ajattele, että pienetkin pojat lukevat heidän kasvojaan, sellaisetkin pienet ja ikävän näköiset pojat, joita voisi pitää tyhminä ja joita todellakin pidetään tyhminä. Ja ajattelevatko he koskaan, että tällainen ikävyyden ilme lapsessa johtuu heistä itsestään, että se ilmaisee loukattua itserakkautta, ylpeyttä, — ehkä joskus se myös on keino saada olla tunkeilevilta, epämiellyttäviltä vanhoilta sediltä ja tädeiltä rauhassa.

Tämä epämiellyttävä pikkumies seisoi äitinsä, joka istui eräässä suuren salin nurkkauksista rupatellen muiden äitien kanssa, vierellä, seuraten lapsellisella kiinnolla joululahjojen jakoa.

Kuinka antelias joulupukki olikaan!

Ihastuneet huudot täyttivät salin. Pikku tytöt näyttivät nukkejaan, pojat autojaan, hevosiaan, ja muita kalujaan hymyileville vanhemmille. Kuinka kiihkeänä meidän pikkumiehemme odottikaan vuoroaan. Ja hänen silmänsä olivat kiintyneet erikoisesti sellaiseen punaiseen pahvilevyyn, jolle oli kiinnitetty pieni vasara ja pienet hohtimet ja pieni saha, niin sievät, niin somat. Olisipa todellakin hauska noilla naputella, rakentaa, rakentaa taloja, kaupunkeja, valtakuntia.

Mutta hänen lahjaansa ei kuulunut. Joulupukin suuri kontti oli tyhjä, pienet tontut kiidättivät viimeisiä korista. Pikkumiehen kauan odottaneet silmät kyyneltyivät, hän kamppaili itkuaan vastaan — voittamatta. Se puhkesi. — Tietenkin, hänhän oli ikävä lapsi.

— No mutta miksi sinä itket, kuului äkkiä vierestä ystävällisen opettajattaren ääni.

Äiti kääntyi hymyillen opettajaan. — Luulenpa, että hän on väsähtänyt odottamaan lahjaansa. Poika on niin herkkä.

— Kyllä sinun lahjasi varmasti tulee, odotahan hetkinen, lohdutti opettajatar. Ja niin hän häipyi jonnekin. Pikkumies nyyhkytti hetkisen hiljaa, voitti, mutta ei uskaltanut oikein katsoa ympärilleen, kun oli kuullut, seinään päin kääntyneenä, lähellä olevien vanhempien nauraneen hänen puhjenneelle kärsimättömyydelleen. Nenäänsä tuhertaen ja punottavia silmiään sormillaan kuivatellen hän jälleen hiljakseen lohduttausi odottamaan sitä punaista pahvilevyä, jolla olivat kiinni ne sievät, pienet vasarat, hohtimet ja sahat. Ihan varmasti hän heti kotiin päästyään ryhtyisi rakentamaan. Olihan tosin joulu, mutta ei kai sahaaminen ollut synti. Olihan hän nähnyt kuvan Jeesuslapsestakin, joka syntyi jouluna. Ja siitä huolimatta oli Jeesuslapsen kodin lattialla paljon lastuja ja roskia, sillä Jeesuksen isä oli puuseppä ja hän sahasi ja

höyläsi, vaikka oli sellainen suuri juhla kuin joulu.

Ja niin pikkumiehemme äsken kosteat silmät kuivuivat. Hän oli itse asiassa pikku idealisti, herkkä rakentamaan mielikuvituksessaan, herkkä leppymään.

— Kas tässä sinun lahjasi, äläpä nyt enää itke, kuului jälleen nuoren opettajattaren kirkas ääni läheltä. Ja samassa tunsi pikkumies, kuinka hänen käteensä pistettiin käärö.

Se oli niin merkillisen pieni. Ei siihen varmastikaan mahtunut tuo kaunis punainen pahvilevy. Pettymystä, jonka kuitenkin uteliaisuus tasotti. Kuinka jännittyneenä hän avasikaan käärön, vapisevin, punaisin, kostein sormin.

Pieni, punainen, melkein läpinäkyvä pussi. Täynnä jotain liikkuvaa, somasti sormenpäihin kutittavaa. — Hän avasi varovasti pussin suun.

Se oli täynnä pieniä helmiä. Niitä oli kymmeniä, satoja värejä: punaisia, mustia, viherjöitä, keltaisia, sinisiä, ties vaikka mitä. Ne sädehtivät niin merkillisesti jouluvalojen hohteessa.

Pieni mies oli mykistynyt. Hän katsahti ylös. Nuori opettajatar seisoi siinä lähellä ja katsoi kysyvästi, odottavasti häneen. Pikkumiehen teki mieli sanoa jotain sellaista, että enhän minä ole tyttö, tämähän on kai tarkoitettu —. Ja katsoi puolestaan kysyvästi opettajattareen. Tämä nyökkäsi: — Kyllä ne on sinulle, ne pikku helmet.

— — — —

Ne pikku helmet hän vei kotiinsa. Totisesti, ei hän muistellut juuri enää somia vasaroita, sahoja, hohtimia. Hän istui yksin nurkassaan, pujotteli helmiä valkoiseen rihmaan ja antoi niiden somasti solua sormissaan. Hän keräsi ne kouraansa, antoi päivänsäteen tai lampun valon hohtaa niihin, houkutella ne sädehtimään, palamaan. Kuinka paljon niissä olikaan värejä. Jokainen niistä oli kuin pieni satu, kuin pieni runo.

Ehkä hän joskus kuuli kuiskeen isosta pojasta, joka leikkii helmillä kuin tyttö. Kuinka onnellista, että hän saattoi sen heti unohtaa, tuo pikkumies, jolle helmet avasivat rikkaan mielikuvituksen ja sadun maailman.

Lapsi ja kuolema

Pienen pieni lapsi
itki pahoillaan.
Elän — kuolen — kukan
terät helmassaan.

Elän . . . kuolen . . . elän . . .
Kuka tietää syyn —?
Kuolen, — vastas kukka
aina kyselyyn.

Pienen pieni lapsi
itki kyyryssään.
Niityn kaikki kukat
itki vierellään.

OIVA PALOHEIMO.

— — — —

Mutta vuodet vierivät. Hänestä kasvoi mies. Lapsuuden helmet olivat tippuneet edesmenneiden vuosikymmenien teiden oheen.

Kerran hän muisti nuo helmet. Etsi niitä laatikoistaan, ei löytänyt.

Tuntuuko rohkealta, että hän kerran on lähtenyt niitä sadun maasta hakemaan. Kuinka vaikeaa ja kuinka jännittävää tämä matka onkaan, ehkä monesta naurettava ja lapsellinen, mutta hänestä itsestään ihmeellinen, rakas. Ja aina, kun hän tämän matkan varrella helmen löytää, hän pujottaa sen valkorihmaansa.

Hän toivoo, että hän kerran saa tältä kaukomatkalta palata takaisin, rihmansa täynnä eri värisiä muistonhelmiä. Ehkä hän on silloin jälleen lapsi, suuri lapsi. Istuu päivän paistelemalla ja leikkii, antaa valonsäteiden kimallella helmistössä, antaa myös pitkänä talvi-iltana lampun hohdon lämmitellä niitä, houkutella ne sädehtimään, palamaan.

VILHO HYTTINEN.

Rauhaisaa Joulua ja
Onnellista uutta vuotta!

LAPPI MAALAUSTAITEESSAMME

AHJOLLE KIRJOITTANUT A. E. JÄRVINEN

On selviö, ettei maalauksen päämäärä saa olla näköaistimiemme meille välittämän maailman tunnon tarkka esittäminen. Jos näin olisi, voisi keksijä-äly koneitten avulla luoda suurinta taidetta. Maalaukselta vaaditaan paljon muutakin. Nykyään ovat pikemminkin tavoiteltavina "maalaukselliset arvot". Tähän sisältyy pyrkimyksen vahvuus, mutta kieltämättä siinä piilee myös heikkouden siemen, jota ei huomata tai ei tahdota huomata. Siitä asti kuin maalarinerot, sellaiset kuin Vincet van Gogh, Paul Gauguin ja Paul Cezanne olivat tuoneet julistuksensa, ei aiheen valinta ole enää suuriakaan merkinnyt, vaan pääasiaksi on tullut taitaminen. Mestarit saivat ja yhä vieläkin saavat lukuisia jäljittelijöitä. Niillä poluilla, joita he viitoittivat, on eksytty harhailemaan. On ollut aikoja, että "sisäiselle näkemykselle" muodon luomisessa kaikki on luvallista, aina vallattomuuteen asti. On unohdettu, että on lähdettävä siitä, että ensin on omattava näkemys ja vasta sen jälkeen annettava sille muoto. Kaikki "näkemykset" eivät myös suinkaan ole muodon luomisen arvoiset. Olla jotakin on kaiken alku. Vasta sellainen, joka on jotakin, jolla on ilmaisemisen arvoinen näkemys, voi muodon luomisessa, päämääränään taitaminen, onnistua.

Nämä mietteet tulevat mieleen lähtiessä tarkkailemaan sitäkin, mitä maalaustaiteen alalla on esitetty maamme pohjoisimmilta perukoilta. Kuten alussa huomautimme, aihe ei mitään ratkaise, mutta kumota ei voida sitä seikkaa, että aihe merkitsee kuitenkin jotakin. Jos upporikas, joka ei koskaan ole ollut köyhä, ryhtyy kuvaamaan köyhän ponnistelua ja elämän taisteluja, voi hän ehkä oppia jotakin siitä, mitä on kuullut, mitä joskus ehkä nähnyt ja mitä on lukenut, mutta syvällistä kuvausta hän ei kykene luomaan. Häneltä puuttuu pääasia, elämä. Hänellä ei ole ollut omakohtaista kokemusta siihen, ja jos hän on "taitava muodon hallitsija", voi hänen teoksensa saada jonkunlaista valoa, mutta se on kuun valoa, lainavaloa, joka ei lämmitä. Tältä kannalta aiheelta ei kukaan järkevä voine kieltää merkitystä. Kaikki rakentuu elämään, myös taide. Jos se siitä poikkeaa, se on teennäistä, eikä herätä mielenkiintoa, ei aukaise näköaloja. Hetkellisesti näissä asioissa voidaan eksyä, ja sellainenkin luomus, jonka perustus horjuu, voidaan jonakin ajankohtana arvioida jopa korkeaksi. Näin tapahtuessa painava sananvuoro on ollut teoreetikoilla, jotka ehkä ovat perusteellisesti syventyneet siihen, mitä mestarit ovat luoneet, mutta jotka ovat harhautuneet oppineisuutensa sokkeloihin ja kadottaneet kosketuksen terveeseen, alituisesti vaihtuvaan, uudistuvaan ja uutta luovaan elämään. Aika kuitenkin huuhtoo pois kaiken väärän ja jälelle jäävät painavat, puhtaat arvot, jotka aina pohjautuvat elämään, ei opittuun, vaan elettyyn. Olisi luonnotonta vaatia niiltä, jotka kunakin ajankohtana ovat käyneet puntariin, elettyä, omakohtaista elämää. Sehän vaatii edellytyksiä, joita on vain harvoilla, ja "oppineita" versoaa aina paljon.

Suurin osa siitä, mikä taiteen alalla nykyisin esiintyy pohjoisinta luontoamme kuvaavana, valaisee, jos sillä valoa on, lai-

navalolla, ikävä kyllä usein silloinkin, kun teoreetikot ovat antaneet siitä kiittävän maininnan. Syvin Lapin ja Perä-Pohjolan elämä ei ole siinä, mitä muotia seuraava matkailija katselee. Se ei paljastu hänelle. Sen tajuaminen ja huomioiminen vaatii paljon työtä ja vaivaa, ja siihenhän ei monella ole tilaisuutta eikä halua. Ja ennenkuin viivat ja värit alkavat elää, olisi tekijän itse elettävä. Ei ole tärkeätä, että tunturin reuna kohoaa määrättyyn korkeuteen ja että värejä on mahdollisimman paljon oikein soinnuteltuina, viritettyinä säveliin tai silmää hivelevästi hillittyinä. Ei kaikki se, mitä autonsa hetkeksi pysäyttänyt matkailija näkee ja mitä hyvin koulunsa käynyt taiteilija taitaa, ole Lappia. Teoreetikon hyväksymäkin työ voi sisältää petoksen. Kaikessa on elämä, oma sisäinen loisto. Se on jokaisessa valonsäteessä, marjanvarvussa, joka syksyllä värjää tunturia, kesäyön valaisemassa kiven jäkälässä, lumikiteessä, kaikessa. Mutta sen yhteyteen pääsy ei ole helppoa, eikä kädenkäänteessä suoritettu. Joka kunnioittaa elämää ja on nöyrtynyt luonnon edessä, ei haluaisi sitä pettää eikä nähdä petettävän.

Sanotaan ehkä, että kaikki eivät näe samalla tavalla. Se on totta. Näkemisestä ei ole kysymys, kysymys on elämästä, joka kasvattaa näkemisen. Kuinka suureen rikokseen vikapääksi joutuukaan taiteilija, joka järven tai puron maalaa sameaksi, vaikka sen elämä on säteilevän puhdas. Hän ei sitä elämää ymmärrä eikä näe. Ehkä hänen oma elämänsä on samea ja pimeä! Kuinka hän silloin voisikaan nähdä muuta kuin pimeyttä? Se ei ole kuitenkaan sen arvoista, että sitä kannattaa esittää ja vaivata sillä lähimmäisiään, jotka kaipaavat valoa arkisiin aherruksiinsa, tai ainakin viittausta valoa kohti.

Joka todella haluaa perehtyä näihin asioihin, häneltä ei voi jäädä huomaamatta se väärä viljely, joka nykyään, vallitsevaa muotia tyydyttäen on hakeutunut Lapin raukoille rajoille. Hänen täytyy todeta, että maalaustaide ei ole saanut kyllikseen kosketusta siihen elämään, mikä kätkeytyy rannattomiin erämaihin, tunturien valoihin ja varjoihin. Ilahduttaviinkin merkkeihin kuitenkin onneksi voidaan viitata. Jotkut J. K. Kyyhkysen työt kohoavat esiin kaaoksesta ja vaikuttavat väkevällä tehollaan, joka todella on peräisin pohjoisten erämaiden karusta, kivisestä maaperästä. Ja yksinäisiä etsijöitä nykypäivinäkin on, jotka tuon ankaran luonnon ovat kamppailleet omakseen. Heidän viljelynsä ehkä joskus aika huuhtoo esille.

Kuolematon

Minä palmujen alla synnyin
tai aavoilla tundrojen;
he laulajat aikojen takaa
ovat poissa jo jokainen.

He ihmisen sydäntä lauloi,
he harhasi harppuineen,
ja heidän mentyänsä
jäin yksin kaikkeuteen

minä väkeväin sielujen loimu
jääkentille välkkymään,
kun roihusi revontulet,
jäät ryntäsi etelään.

He ihmiset jumalansa
kukin loivat sielussaan.
On toisten jumalat kuolleet,
jäi unelmat yöhön maan,

joka jäisten tähtien ylle
runon purppuran heijastaa
ja kiteiden kimmelys soittaa
yhä laulua kuohuvaa.

PAAVO HYNYNEN

Taistelu isänmaasta

MISSÄ ON PERÄSIN?

Ajassa on houreenomaista, perustukset järkkyvät. Puolueiden väliset rajat ovat enää vain näennäiset: kultalangat ovat lävistäneet väliseinät, kypsymisaika on läpi eletty, yhtymistie selvenee. Mutta tänä vaihdekautena muodostuu kohtalokkaaksi kaataako valtataistelu oikeustaistelun saavutukset? Mehän tiedämme miten vapaussodan puhjetessa työväenjohtajistossa tapahtui kahtiajako: toiset, valtaunien sokaisemina sortuivat yhteisliittoon ryssien kanssa, toisten, tämän askelen vastustajain, ääni vaiennettiin. Sosialistien johtajissa on yhäkin selvästi nähtävissä samat, toisistaan eroavat rintamasiivet. Itsenäisyytemme 20-vuotisjuhlain puheissa tehostettiin kaikkien puolueiden taholta sovinnollisuuden merkitystä, mutta samalla varottiin uskaltamasta tähvstää tulevaan. Sosialistijohtajatkin alkavat myöntää kansallisen asian oikeutuksen, mutta he ainoastaan myöntävät samalla kaikin voimin ponnistellen, ettei kansallinen innostus työväen keskuudessa pääse leimahtamaan. Näin koetetaan koko kansa kahlita puoluevallan diktatuuriin. Tarvitsee käyttää ainoastaan kirkasta logiikkaa tajutaksemme, miten suuri alkaa olla puoluejohtajien pelko ja epävarmuus vallan tulevasta jaosta. Erikoisesti sosialistijohtajien kannalta on kysymys pulmallinen ja nolo. Nyt, kun he ovat valtansa huipulla tarvitsisi heidän muuttaa vain toinen ääni kelloonsa, astua rehelliselle kansallisen julistuksen tielle ja valtataistelu olisi olematon. Mutta he eivät sitä tee, vaan selvästi palkkaavat erittäinkin nihilistisen alamaailman lietsomaan kommunistisia aatteita: jumalattomuusliikkeen lietsojat, perhe-, kasvatus-, kouluolojen ja sosialiset kollektisoijat jne. Tosiasiallisesti Suomen työväen, samoin kuin koko kansan itsenäinen, omanarvontuntoinen luonne on kokonaan kollektiivijärjestelmään taipumaton. Jotku rappiolle menneet, valtaan pyrkivät klikit, joilla ei ole mitään menetettävää, lietsovat vain näitä juutalaisia aatteitaan. Täytyy kysyä, kuinka pitkälle tällaista jatkuvasti sallitaan?

Erikoisen kohtalokkaaksi näyttää muodostuvan maalaisliiton, johtavana hallituspuolueena, sokeus ja heikkous. Suomen talonpoika on kantanut kansanmme oikeustaisteluissa raskaimmat uhrit, mutta nyt maalaisliiton johtajat suuntautuvat voimia kohti, jotka selvästi tähtäävät jonkinlaisen kollektiivisen neuvostojärjestelmän luomiseen. Elämme tilanteessa, jolloin varovaisuus, epäluuloisuus ja toistensa vaaniminen alkaa olla sietämätöntä. Rehellisyyden vaatimuskin on vihattu. Suomen oikeusjärjestys on tosiasiallisesti uhattu. Siksi odottaisi erikoisesti maalaisliiton johdolta pyrittävän aikaansaamaan voimakas yhteispuolustus oikeustaisteluittemme ratkaisuhetkillä koeteltujen aktiivisten johtotekijäin kanssa. Erikoisesti tässä yhteydessä on mainittava sotamarsalkka Mannerheimin ja presidentti Svinhufvudin nimet.

Y. K.

PAAVO HYNYNEN

Uralin Apollo

YÖN HILJAINEN AAVISTUS HENKII AROILTA TÄHTIHIN.
LUO KUMMITUSVARJOJA HIILLOS KODASSA SYRJÄÄNIN.

VALOT EUROOPAN PALATSEISTA HENNOSTI KIMMELTÄÄ:
ON KAUKANA AAVIKON TUISKUT, TALVIEN KUULAS JÄÄ.

REVONTULTEN TULPPAANIT NOUSEE HANGISTA KUKKIMAAN,
JA HUURTEISET SÄVELET HELÄÄ YLITSE KYLMÄN MAAN.

BULEVARDIEN LIEKKIPERHOT HÄMYSSÄ KARKELOI,
VAIN NAURU JA VÄLKKYVÄ RIEMU KAUNIISTA MAASTA SOI.

UNET VALTAVAT JÄÄMEREN TUULI TUNDROJEN TAKAA TUO,
MUT EUROOPAN LAULAJAT MALJAN PALMUJEN ALLA JUO.

TÄMÄ YÖ ON ANKARAN AHJO, KOVIMMAN KIRKASTUS,
RODUN TAHTOVAN RAA'AT KASVOT, KUOLEVAN KALPEUS.
TÄNÄ YÖNÄ TIETÄJÄN SILMÄT TUIJOTTI HIILIHIN,
KUN OUTOJA LAULUJA SOITTI APOLLO URALIN.
TÄNÄ YÖNÄ DAALIAN KAULAN VIHURI KATKAISEE,
JA LEIVON JA RASTAAN ÄÄNI KAUHUSTA VAIKENEE.
TÄNÄ YÖNÄ SALLIMA SAAPUU, AAVIKON ARPA SOI
JA JÄÄMEREN ULAPPA JOIKUU, UNELMAT VAIKEROI.
— KUIN HEITTÄISI TUULI LUNTA RUUTUHUN KOHTALON.
JOKA EUROOPAN LAULAJA KÄYNYT IKKUNAN ÄÄREEN ON.

OI, LAULAJAT! URALIN YLLÄ JÄÄTIKÖT LEIMUAA
JA PAKKASEN KUNINGASLIESKAT TAIVAALTA HULMAHTAA.
OI, LAULAJAT! TSINGIS-KHAN ON TEMMANNUT TAPPARAN.
YLI HÄMÄRÄN MAANOSAN RYNTÄÄ RATSAHAT AASIAN.
JO AIKA ON AAVIKON LAULAA VALTIASSÄVELIN,
JO KIMMOTA KITEISEN TAHDON HANGISTA TÄHTIHIN!
RUNON ARKTISEN AIKA ON NOUSTA KUOROHON YLPEÄÄN
JA TUNTURIN HÄMÄRÄSSÄ HENGEN TAKOA NÄKYJÄÄN!
UNET, VALTAVAT, VUONOJEN LAITAAN HOHTAVIN HARJOIN LYÖ.
ON VUOSSADAN LAULAJAN KEHTO VÄLKKYVÄ PAKKASYÖ!

KUKKAISLYRIIKKAA

teräksen vuosisadalla

Kaarlo Sarkia, Arvi Kivimaa, Elina Vaara y.m. laulavat k a u n i i s t i. Heidän runokieleensä kuuluvat kukat, tähdet ja kuutamot. He ovat enemmän tai vähemmän pessimistisiä. Heidän optimisminsa on satunnaista ja arkailevaa.

Meidän aikamme henki on uhmaavan optimistista. Meidän aikamme uskoo ja lyö lujasti aatteensa puolesta.

Meillä kirjoitetut runoilijaesseet koskevat Runebergiä. Aasian tuiskuissa tähyää japanilainen kivääri kädessä länteen.

Lyrikassamme yhä kukat välkkyvät. Espanjassa kimaltaa pistin.

Lyriikkamme on ajasta jäljessä. Siltä puuttuu aktiivinen miehekkyys. Tarmo on poissa. Se on arkaa, siksi epätodellista. Matti Kuusi ja Heikki Asunta ovat uskalikkoja poikkeuksia Leinon ja Siljon tiellä.

Koskenniemen runofilosofian ateenalainen pessimissi viihdyttää useita.

Mutta 20:nnen vuosisadan Apollo on muuttanut Uralille. Häntä ei miellytä suitsutus. Hän etsii voimakkaita yksilöitä, lujaa, tiivistä ja syvää laulua.

Uralin Apollo odottaa. Milloin Suomen lyriikka varistaa feminiinisen uinailun silmistään?

Paavo Hynynen.

Tulija

Lävitse maailman tulen,
lävitse syövyttävän lieskan
on tultava sun.

Timatinkova
on tahtosi vasara.
Maailman tulessa
on sinun taottava rakennusaseesi.
Luja mies, jättiläinen,
syövyttävän lieskan lävitse saavut.

Eino Pitkäkoski.

Suggestio

Aallot vyöryvät avaruudessa
maailman äärestä maailman ääreen.
Eetteri värähtelee
alkusolusta alkusoluun,
tähdestä tähteen ikuisesti.
Suuren Pyörän huumaava kierto.

Aallot vyöryvät avaruudessa.
Valtaistuinten hallitsijain,
isien Pääruhtinaiden henkäys virtaa.
Suuren Pyörän huumaava kierto,
asteikko, järjestelmä.
Sanansaattajat, lähetit,
porras portaalta eteenpäin,
eteenpäin ikuisesti.
Alhaalla massojen rytmikäs tanssi.

Aallot vyöryvät avaruudessa.
Ihminen, Nero, valtaistuimelle noussut,
voittolaulusi pauhaa maailman yli.
Tuhoa, vihaa, murhaa,
lauloivat eilisen päivän lapset.
Rauhaa, rakkautta, voimaa
laulavat uuden päivän luojat.

Aallot vyöryvät avaruudessa,
voittolaulujen huuma
leviää maailman yli.
Ihmiset, pieniksi, heikoiksi
itsensä uskomaan kasvatetut,
unohtakaa eilinen päivä.
Oppikaa huomenen laulu:
olette voittajia,
sielunne mustien jumalten
lannistajia.

Aallot vyöryvät avaruudessa.
Uusi maailma nousee syvyydestä,
asuinsijat Voiman ja Totuuden
palvelijoille.
Kädet maailman äärestä maailman ääreen
ojentuvat rakastaen toisiaan kohti.

YRJÖ KOIVUKARI

TUIJOTTAVAT SILMÄT

Sinä muistat tavanneesi joskus ihmisen, joka tuijottaa sinua omituisen kiinteästi, hätkähdyttävästi ohitse mennessään. Ja silloin sinä pysähdyt, jäät epätietoisena miettimään oliko tämä merkillinen henkilö ehkä joku tuttava vuosien takaa. Mutta kun et muista milloinkaan tavanneesi tuon näköistä ihmistä, niin alat epäillä omia ajatuksiasi, tulet epävarmaksi, luulet, että vaatteesi ovat hiukan epäjärjestyksessä, mikä kuitenkaan ei ole totta, kuten tarkastettuasi huomaat. Ja sitten eteenpäin mennessäsi sinulla on hieman pelokas, epämiellyttävä olo, sillä sinusta tuntuu todella siltä niinkuin tuo merkillinen henkilö olisi päässyt katsahtamaan sisimpääsi, kun et ole älynyt olla varuillasi. Tällaisen merkillisen ihmisen tuijotus saattaa sitten vaivata sinua päivän tai pari, kunnes jälleen saat ajatuksesi sovitettua oman elämäsi muodostamaan tuttuun, turvalliseen uomaan.

Minä tapasin eilen tämän saman tuijottavan ihmisen. Hän tuli vastaani Keskuskadulla, kun kuljin siinä uponneena kokonaan erään seikan muistelemiseen, seikan, joka oli hyvin salainen, jonka paljastuminen olisi tuottanut ankaran kolauksen sille kunnialle ja arvonannolle, jonka olin onnistunut monin keinoin rakentamaan elämääni tukemaan. — Muistan sen niin hyvin. Minuun tuli ensin hyvin piinallinen olo ja kun kohotin katseeni, havaitsin hänen tuijottavan minua polttavin, hätkähdyttävin silmin. Ja minusta tuntui niinkuin hänen katseensa olisi paljastanut kaikki, salaisuutenikin, jota juuri olin miettinyt.

Hätäännyksissäni aioin ensin nostaa hänelle hattuani, mutta en kuitenkaan tehnyt sitä, sillä en ollut varma tuntisinko häntä. Ja näin minä kiiruhdin nopeasti ohitse. — Minusta tuntui niinkuin hänen peloittava, paljastava katseensa olisi seurannut minua vielä pitkälle, aina Rautatientorille asti, enkä vielä sieläkään saanut rauhaa. Minun täytyi paeta erääseen pieneen kahvilaan, jossa vedin lehden eteeni. Koetin tällä tavoin vaistomaisesti kätkeytyä.

Hermot, sanoin minä itselleni, hermot ovat ehkä huonossa kunossa. Ja minä koetin todistella itselleni, ettei minua kukaan ollut edes katsahtanutkaan. Ei, ei sitä voinut kieltää, kyllä minua joku oli katsahtanut, polttavat, hätkähdyttävät silmät. Sitten minä koetin huolettomasti selittää itselleni, että olin vain ajatuksissani, salaisuuttani miettiessä, tullut itse jotakin tuntematonta ihmistä tuijottaneeksi, joka sitten käytöstäni kummastellen oli tarkastellut minua, kunnes olin havahtunut.

Mutta tämäkään selitys ei tyydyttänyt minut, jotakin muuta tuossa tapauksessa täytyi olla. — En oikein käsittänyt itseäni. Kuinka minä, jolla oli vakiintunut yhteiskunnallinen asema, vaimo ja kaksi lasta, arvovaltainen virka, kuinka minä saatoin tuolla tavoin pelästyä jonkin merkityksettömän ihmisen katsetta. Minä, joka päivittäin annoin tiukkoja määräyksiä lukuisille alaisilleni, jotka pelkäsivät ja kunnioittivat minua. Enhän minä todella voi tuolla tavoin pelästyä.

Tuota merkillistä katsetta en kuitenkaan saanut mielestäni, vaikka kuinka olisin itselleni sen olemattomuutta todistellut. Minä olin joka tapauksessa nähnyt sen, minun oli uskottava se. Ja näin minun ajatukseni muuttuivat taas väkisin pelokkaiksi, nöyrän haparoiviksi.

Olen työskennellyt liikaa, sanoin itselleni, olen monta päivää ollut ankarassa hermojännityksessä, todistelin itselleni. Mutta kun muistelin viime päivien puuhiani, niin havaitsin, ettei minulla sen kiireempää ole ollut kuin muulloinkaan. — En voinut käsittää miten tällainen välikohtaus oli päässyt elämääni tulemaan, sillä tuohon hetkeen asti, jolloin merkillinen ihminen oli tuijottanut minua, olivat kaikki asiani olleet erinomaisessa järjestyksessä ja mielialani aivan levollinen, tyyni. Koetin muistella olinko mitään erikoista unohtanut tai olinko ehkä ollut eräissä yksityisissä, salaisissa asioissa liian varomaton, mutta mitään erikoista ei ilmennyt. Olin todella toiminut tarpeellisella huolellisuudella, erinomaisella varovaisuudella.

Aina kun joku aukaisi tämän pienen kahvilan oven, vilkaisin nopeasti lehteni takaa, sillä pelkäsin kaikesta huolimatta tuijottavaa ihmistä, pelkäsin, että hän olisi seurannut minua. Mitkään vakuuttelut eivät kyenneet rauhoittamaan minua. — Jos hän on saanut selville asioitani, jos hän on urkkinut salaisuuttani, mietin hätäisesti.

Ja minulle tuli yht'äkkiä mieletön kiire. Lähdin nopeasti kahvilasta, riensin Keskuskadulle, sieltä minä kiirehdin Heikinkadulle, kuljin tuskaisena, kiireesti, juoksin kaupungilla siellä täällä, katuja ristiin rastiin, minä etsin tuota tuijottavaa, polttavakatseista ihmistä, minun oli saatava hänet käsiini, minun oli estettävä hänet paljastamasta salaisuuttani. Kunniani, maineeni, virkaylennykseni oli tuon peloittavan henkilön käsissä. Ja minä olin varma, muistin sen selvästi kuulleeni, että tuo peloittava henkilö oli kuiskannutkin korvaani tietävänsä salaisuuteni.

En saanut missään rauhaa. Minä aloin epäillä kaikkia, vaimoani, tovereitani, alaisiani virastossa, minä katselin heitä vaanivasti ja hätkähdin jokaista katsetta, jota kestämään en ollut valmistunut. Olin varma, että he kaikki puhuivat minusta takanapäin, keskustelivat häijysti salaisuudestani. — Elämä oli hetkessä muuttunut sietämättömäksi.

Päivien kuluessa minä sitten sain vähitellen ajatukseni jälleen sovitettua oman elämäni tuttuun, turvalliseen uomaan. Ja vihdoin minä käsitin, että se oli minun oma omatuntoni, joka oli tuijottanut minua silloin siellä Keskuskadulla niin polttavasti ja hätkähdyttävästi. Minä olin herännyt, alkanut ajatella.

Riku Sarkola.

OSMO UURAS:

ELÄMÄN FILMI

VOITTAJA

Minulle kerrottiin eräänä päivänä, että Antero Raita oli jälleen suistumassa laduŭtaan. Hänet oli viety Lepokoti Onnelaan . . . Minä säpsähdin, aloin hiljaa vapista. Minä tunsin Lepokoti Onnelan, se oli mielestäni sellainen paikka, missä sinne viedyt saavat "kaiken toivon heittää" — heitä parannetaan sillä tavoin, että he kadottavat viimeisenkin järkensä valon. Minä aloin vapista. — Antero Raita oli ystäväni, meitä yhdisti yhteinen kohtalo. "Sinun täytyy mennä hänen luokseen" sanoi minulle ääni. Minun täytyi lähteä ravintolasta.

Harhailin kadulla tuskaisen poltteen ahdistamana. Toinen ääni ajoi minua, mutta toinen vastusti: "sinä et voi mennä, hän — — vihaa sinua."

— Oletko varma, että se on hän, joka vihaa? kysyi silloin pilkkaaja.

Minä aluksi rajusti vihastuin, sydämeeni syöksyi kumma raivo, mutta heti senjälkeen aloin kalveta, muuttua voimattomaksi.

— Oletko varma, että se on hän, joka vihaa? kysyi ääni.

Koko ruumiini alkoi vapista, hiki vyöryä päältäni. Minut painettiin syvyyteen, taisteluun. — En tiedä, kuinka kaikki tapahtui, en käsitä, kuinka jälleen kestin, mistä tämä armo. Tiedän vain, että olin voittaja, olen murtanut kahleeni, olen vapaa. Ylitseni levisi ihmeellinen voimantunto, olin kuin kylvystä noussut, tunsin, miten kaikki minussa oli pehmeää ja hyvää, miten kirkasta ympärilläni.

En enää vitkastellut — menin tapaamaan Anteroa. Ja varmaan on oleva tulevassa elämässäni syvimpiä iloni aiheita muisto siitä, että jaksoin tehdä tämän aloitteen, jaksoin ponnistaa ja voittaa itseni. — Meidän välillämme aukeni Ihme, sokeat muuttuivat näkeviksi. Meitä oli koskettanut Parantajan henkäys.

KUKA MEISTÄ ON MURHAAJA?

Oikeus on tutkinut rikoksen, tuominnut syyllisen, vangin raudat ovat kalahdelleet korvissani . . . Oikeus on tuominnut syyllisen, mutta minä yksin tiedän, kuka syyllinen on . . . Hän se ei ole, joka on kuljetettu ristikkojen taakse, hän se ei ole . . . Mikä nähdään unessa, ei ole todellisuutta ja on kuitenkin syvintä totuutta. Näin on tämänkin asian laita.

Oikeus on tuominnut syyllisen, mutta oikeus ei ole nähnyt, missä piilevät tekojen syyt. Oikeus ei ole nähnyt, mitkä voimat upottivat valtansa syyllisen sieluun, lähettivät murhaamaan . . . Oikeus ei ole nähnyt valkeiksi silattujen syyllisyyttä, ei ole nähnyt saatanan kantavan päällään Jumalan pukua . . . Maailma vaikertaa uuden syntymisen tuskassa, houreet polttavat kaikkeuden tajuntaa. Perustukset järkkyvät.

Oikeus ei ole nähnyt askelia hiekassa tai askelia lumessa. Oikeus ei ole nähnyt syyllisen rukousta Jumalansa edessä: vapauta minut tästä taakasta, älä lähetä minua pahaan tekoon . . . Kulta kilisee kukkaroissa . . . Kristus siunaa Juudaksen ristinpuussa, mutta oikeus ei mitään näe. Oikeus tuomitsee sen mukaan, mitä maisilla silmillä voidaan havaita.

VARTIJA

Oletko sinä enkeli, joka häilyt lähelläni tahtoen sulkea minut siipeisi suojaan?

Minä elän todellisuudessa, jonka nimi on Arkipäivä. Ojennan kädestäni rahan, minulle annetaan takaisin leipää. Lasken kukkarostani hinnan, minulle punnitaan vastaava määrä rihkamaa.

Menen kotiini ja nautin taivaan lahjoista ihmetellen oletko sinä enkeli, joka häilyt lähelläni. Minun on syytä kiittää, sillä murran leipäni ruumiini ravinnoksi, jota ilman ei voi kasvaa hengen elämää.

Kun olen kylläinen, uneksin maasta, jossa ei tarvita kukkaroa, ei puntaria.

Tienviitta

Puu viittoo, harmaja, aavan tiellä:
Matkaa on edessä kyynärä viellä.

Tuokio siis, joku askele, sielu!
Oman itsesi paon pian jättää saat,
oman äänesi kaikua kauhistunut
sinun pakko on paeta, et voi laata.

Puu viittoo, harmaja: jatka, jatka!
Päättymätön on sielusi matka.

OLLI RAUTIO

Tervehdys

Ahjoa varten on olemassa selvä paikka, paikka, missä on työtä — ja taistelua. Olemassa on kaksi rintamaa: 1. *suomettarelaiset taiteen ammattimiehet = fariseukset.* 2. luokkaansa naulittu proletaariarintama. Edellinen on kuori, tyhjä kuori. Jälk. sen kuoren särkijöitä. Mutta entä, kun kuori on särjetty? Tulee esille kuoren sisältä tyhjyys — "länsimaiden perikato" tai miksi sitä nyt sanottaneenkin. Ollaan siinä, minkä Koskenniemi näkee: muodon perikadossa. Mitä sitten? Hautaanko vai haudantaakse? Kuolema vai elämä? *Jos olen heikko, menen kuolemaan, jos jaksan, elämään. Meidän on jaksettava. Siksi, ettemme vastaa itsestämme, vaan koko ihmiskunnasta.* Niin juuri. Me vastaamme koko ihmiskunnasta. Mitä meidän sitten on tehtävä? Julistettava *elämää.* Elämää! Vapautta. Ihmisen, runoilijan, uneksijan meissä, vapautta. Veljeyttä. Uutta, yhdistävää — synteettistä sosialisuutta.

Meidän pitäisi oikeastaan olla jättiläisiä. Olemme sellaisen tien päässä, mitä ei ole kuljettu. Jotkut uneksijat ehkä joskus ovat nähneet sen taakse. En saa sitä nyt kyllin selvästi ja voimakkaasti sanotuksi. Mutta se on tie, *jonka päähän Nietzsche uupui, Strindberg uupui, Kivi uupui, Lehtonen, Kailas — — — — —* Ei se ole kyllin selvä minullekaan. Mutta jotakin on tapahtumassa. *Täytyy nähdä yläpuolelta, ikäänkuin historiallisesta, tulevaisuuden perspektiivistä tämä aika.* Silloin sen tajuaa selvimmin. *Edessä on työ, joka vaatii raskasta tahtoa.* Se on tavallaan samaa kuin se "yhteisrintama"-aate, jota tapailevat nykyajan monet haaveilijat, mutta jota toisaalta käytetään hyväksi valtataisteluissa. — Tämä kirjoitus on kyllä pinnallista ja ohutta — tässä vielä. Mutta meidän on kasvettava jättiläisiksi.

Mitä sitten on tehtävä? On oltava ohjelma, selvä tie, jota on mentävä riippumattomana, s.o. ei saa jäädä tienoheen kiistelemään naapurin kanssa raja-aidasta. Se on ollut monen aatteellisen lehden ja suunnan kompastus. Toraillessa on unohtunut, mihin piti mennä. Siis: selvä tienviitta, tietoineen ja luja kärkijoukko. Tienviitta! Siinäpä sitä onkin tehtävää aluksi: selittää tienviittaa. Milloin kauniisti, taiteellisesti, milloin keskinkertaisesti, yleistajuisesti. Meidän työmme on vaikeata. *Se täytyy tehdä uneksien, tulevaisuudesta näkyjä luoden.*

Minun osani? Miten minä voin toteuttaa tehtäväni? Selkeys on minulle kovin vaikeaa. Ehkä siksi, että olen kulkenut marraskuun kautta — jäätikköä myöten. Mutta siitä kyllä tulen yhä varmemmaksi, etteivät nämä AHJON ajatukset ja unet ole — eetteriä, vaan aivan aineellisen todellisia, taikka mitenkä sen sanoisi — että ne ovat ilmiöitä eivätkä "kuvittelua." Mutta, ellen aja elämän lävitse pimeänä vaununa, mitenkä tottumattomilla silmilläni kykenen seulomaan toden valheesta? Intuitiivisesti! Mutta intuitiokin puhuu sen puolesta, mistä olen saanut enimmän vaikutuksia. Minulla ei ole ihmisille mitään sanottavaa. Mitä sanoisin? Tyytykää, alistukaa osaanne? Se on yksinkertaisinta. Sitä voi opettaa kuka tahansa. Enkä itsekään ole tyytyjä. Taistelkaa itsenne rehellisiksi, kirkkaiksi? Mutta, — en ole itsekään rehellinen — tahto olla sellainen ei riitä. En ole myöskään kirkas, vaan täydellisesti siirrosten ja järkkymisten vallassa, kuin geologinen kappale. Ja taistelu kirkkauteen — Södergranin runot ovat hohtoa sieltä — on kovaa. Mutta kaiken tämän uskon olevan voitettavaa.

Ellei Totuuden Aate, Ajatus, voita, on Suomessa kohta vain proletaarista luokkataidetta — ei mitään laajempaa, yleisinhimillistä. On kuoleman u h r e j a, tuhoa.

Aktiivisuutta toivottaen

"Pekka."

Motiivien kamppailu

Me elämme sitä myllerryksen aikaa, jolloin vanhojen aivoissa alkavat laueta komplekseien eli harhakiertojen luomien umpisolmujen patoutumat, heille valkenee itsepetos, minkä kahleissa koko elämä on kulunut. Jos on kysymys taiteen tuottamisesta, on kai sanottava, että rahan- ja kunnianhimo taiteilijan kiihoittimena ovat arvottomia, sillä sen taiteen henki, mikä syntyy näiden motiivivirtojen tuloksena, ei voi olla milloinkaan puhdas, se taide ei voi olla rehellistä, vaan umpikieroksi väännettyä niinkuin on kaikki taiteen tuottajan tajunnassa. Ellei taiteilijan sisäisen elämän voiman innoittajana ole rakkaus taiteeseen, rakkaus työhön, syvä itsetunto tehtävän pyhyydestä, ei voi mitään tositaidetta syntyä. — Elämme sitä kriisiaikaa, jolloin vanhojen tajunnassa alkavat romahdukset ja toiselta puolen tuon pelkän älyn kaikkivaltaa palvoneen "intelligentsijain" päätymä on myöskin tyhjyys, romahdus, epätoivo. Aavistetaan, että on löydettävä imusuonet johonkin syvemmälle, todellisen syvähenkisen sieluelämän luotaamattomiin syvyyksiin. Ei riitä freudilainen parannushoito elämännälän tyydytykseksi, tarvitaan muuta: totuutta, uskontoa, sielun uljuutta, itsekuria, kieltäymystä. — Suomen kansa on suuren tulevaisuuden kansaa, mutta meidän täytyy tietää, että mitään todella kestävää ei saavuteta hetkessä, kaikkeen todelliseen kasvamiseen tarvitaan aikaa, uskollisuutta omaa sisintään kohtaan.

Kustantajien kulttuuripolitiikka

Jos katselee suomalaisten suurkustantajain kustannustoimintaa laajemmalta kansallisen kulttuuripolitiikan näkökannalta, täytyy tehdä se surullinen havainto, kuinka lyhytnäköisen liikekäsityksen mukaan näissä suurpääomaa hallitsevissa, koko kansan sivistyssuuntautumia ohjaavissa laitoksissa asioita hoidetaan. Ilmeisesti suomalaisten kustannusliikkeiden herrat toimitusjohtajat eivät omaa kaukonäköistä kulttuuritajuntaa, omaavat vain ehkä kirjanpitonsa osoittamiin havaintoihin perustuvaan hyötylaskelmaan pohjautuvan liikekäsityksen, eivät mitään enempää. Tämä sokea käsitys aiheuttaa, että kustantajat suosivat etenkin sellaista helppotajuista ajanvietekirjallisuutta, joka menee suurilukuisiin massoihin ja takaa siis kustantajille varman liikevoiton. Paitsi, että kustantajat ovat näin siveellisessä vastuussa kansansa edessä nostaessaan huonoa, painaessaan arvokasta, on asiasta otettava käsiteltäväksi toinen näkökohta, joka on juuri kustannusliikkeiden kirjanpidossa näkymätön.

Mehän tiedämme, miten esimerkiksi tieteellisen, sanokaamme vaikkapa kasvatusopillisen, filosofisen tai muuten harvainalueelle kuuluvain tieteiden edustajain on jokseenkin mahdotonta saada teoksilleen kustantajia siitä yksinkertaisesta syystä, että niiden painattaminen tuottaa kustantajille tappiota, s.o. näennäistä, kirjanpidon osoittamaa tappiota. Autuas on se, joka ei näe, mutta uskoo. Mutta niinhän onkin, että ne, jotka laskevat rahoja, eivät milloinkaan usko. Näin herrat toimitusjohtajat eivät käsitä, miten suuria, suorina, mutta heille näkymättöminä seurauksina koituvia tappioita aiheutuu siitä, että he eivät tahdo tukea heille tarjolla olevaa sivistysvoimaa. Syntyy luonnollisesti sopimuksia toisella taholla, aiheutuu kylmenemistä ja kuristusta, vallan painopistettä uusiin uomiin kääntävää kulttuurisuuntautumaa, syntyy jäädyttäviä, särkeviä, epävarmuutta aikaansaavia vastajännityksiä, kun poistyönnetyn henkisen työntekijän on ruvettava toimimaan toisilla tavoilla, s.o. näkymätöntä, suhteita ja vaikutusvaltaa käyttäviä teitä saadakseen teoksensa painatetuksi.

Aina on ristiriidassa henkinen hyöty ja aineellinen hyöty. Aineen puntarissa arvojen punnitsijat eivät tajua, miten todellisuudessa yksilöt, jotka ovat taistelleet ahtaan, pelkomielteiden painaman kaaostilan lävitse korkeamman tiedon kirkkauteen ja korkeampaan moraalisen uskalluksen voimaan, tosiasiallisesti säätelevät psykoloogisia jännityksiä ja suuntautumia aiheuttaen siten vastustajilleen suuriakin tappioita tavalla, mikä ei suinkaan tule helposti näkyville. Esimerkiksi viime aikoina on ollut selvästi havaittavissa, miten suuressa mittakaavassa sosialistit ostavat maan parasta kulttuurivoimaa yksinkertaisesti siitä syystä, että tämä voima suorastaan kuristetaan omiensa taholla. Suurpääoman omistajat ovat aatteiden ja virtausten säätelijöitä. Erikoisesti nykyhetkellä rahat virtaavat sosialisteille, jotka rahoittavat jo suuria liikeyrityksiä ja näin pakoittavat työstään elävän kulttuurivoiman myymään heille itsensä.

Rakkaus

Tulenhehkuva risti yössä.
Ristiinnaulittu uneksija
kirkkain aurinkokasvoin
— rakkaus.

Yön mustaa graniittimuuria vasten
tulilainein
hävityksen meri tyrskyy.

Sodan kuoleman punainen usva
Maan tähden ylle tihentyy.
Kuoleman viesteinä
vihan salamat iskevät
sielusta sieluun.

Ristiinnaulittu rakkaus
aurinkokasvoin.
Kuin sarastuksen
yösumun jälkeen
ne kasvot näen!
Ja katsot: vihan tulikehän
maan ympäriltä ne hajoittavat.

EINO PITKÄKOSKI.

KIRJAT

SILLANPÄÄ

T. Vaaskivi: F. E. SILLANPÄÄ. Elämä ja teokset. Otava.

Suomalaisessa kirjallisuuden tutkimuksessa näyttää viime aikoina, ainakin eräällä taholla, päässeen vallalle metoodi, joka ei voi olla herättämättä vastaväitteitä. En halua kieltää millään tavoin sitä "historiallis-relativista" periaatetta, joka tahdotaan yhdistää puhtaasti esteettiseen, päinvastoin myönnän sen tuottavan hyvin hedelmällisiä tuloksia. Mutta se, että edeltäpäin omaksutaan joku teoreettinen kaava, johon tutkimuksen kohde koetetaan puristaa, vie yksipuolisuuteen ja ilmeisiin harhapäätelmiin. Vaaskivi on perehtynyt psykoanalyysiin ja koettanut sen tarjoamilla välineillä valaista Sillanpään kirjailijakuvaa ja luomisprosesseja. Hänen mukaansa Sillanpää on agorafobikko, joka alituisesti käy kamppailua avoimen paikan kammoa vastaan ja palaa alati taas kotipiirin pelastavaan ahtauteen. Tämä ahdistus kuoleutuu kuitenkin vähitellen, ennen kaikkea sen uuden elämän ympäristön vaikutuksesta, johon kirjailija myöhemmin joutuu. Toinen teoreettinen kaavakuva on Kretschmerin syklotyyminen tyyppi, ympyrän muotoisine peruskuvioineen, johon Sillanpää on koetettu puristaa. Psykoanalyysi on tutkijalle erinomainen apulainen, mutta tuntuu siltä, että Vaaskivi on antanut sen dogmien ja ajatusmuotojen johtaa itseään liiaksi. Hän on antanut näiden sitoa omaa mielikuvitustaan ja tukahduttaa omat mieleenjohtumansa. En voi sille mitään, että allekirjoittaneesta teos vaikuttaa paikoittain psykoanalyyttiseltä esimerkkikokoelmalta, eikä vapaalta, objektiiviselta arvioimiselta. Olisi odottanut myös jotain syventymistä Sillanpään tyypilliseen ja sanalliseen ilmaisutapaan, jossa nähdäkseni piilee hyvin paljon omalaatuisuutta ja sitä persoonallisinta, mikä meitä kirjallisessa taideteoksessa sittenkin eniten viehättää. Vaaskiven friedelliläisyys on johtanut hänet paikoittain eräänlaiseen viisastelevaan keikaroimiseen, jossa koetetaan muutamilla iskusanoilla kuvata ajan henki tai historiallinen miljöö. Väläytetään muutamia ajan poliittisia tapahtumia, ravintolanäkyjä ja muotilehden sivuja ja näihin sisällytetään muka oleellisin. Tällöin tehdään aikakaudelle ilmeistä vääryyttä, sen ilmapiiriä ei sentään niin helposti voida vangita.

Vaaskiven Sillanpää-kirjan nautittavin osa on sen runsaassa elämäkerrallisessa aineistossa. Tuntuu kuin intiimi suhde kuvattavaan olisi saanut tekijän älyn antamaan sijaa sydämellekin. Tässä elää Sillanpää meille ihmisenä ihmisten joukossa, aineellisine ja henkisine kamppailuineen. Olemme mukana hänen elämänsä arkipäiväisissä pikkuhuolissa, tunnemme yhdessä hänen kanssaan suuttumuksen kustantajaa kohtaan ja riemuitsemme luomishetken haltioitumisen saapuessa. Vaaskivi on todella saanut kuvaukseensa lämpöä ja ilmehikkyyttä. Luulen, että tämä puoli teoksessa valloittaa lukijan vastustamattomasti ja saa vilpittömän yleisen tunnustuksen. Eräitä Sillanpään ystäväpiiriin kuuluvien henkilöiden luonnehtimisia olisi voinut jättää pois, samoin valokuvia, ne antavat vain eräänlaista tarkoituksellista vaikuttavaa sivumakua.

Lopussa olevassa Sillanpään tuotantoa koskevassa arvostelukokoelmassa on ulkomainen materiaali lähes täydellinen. Tässä tekijä olisi voinut harjoittaa ankaraa karsintaa, sillä vielä vähemmän kai ulkomaiset "nimet" merkitsevät kuin kotimaiset, joista tekijä hiukan yliolkaisesti puhuu. Jokainen käsittää, mitä pohjaa on sellaisessakin "Trelleborgs Tidningenin" arvostelussa, jossa sanotaan, että "Silja on epäilemättä suurin kirjallinen tapaus Pohjolassa viime vuosikymmenellä." Eihän sen kirjoittajalla voi olla aavistustakaan suomenkielisen vertailuaineiston tasosta. Esimerkiksi Joel Lehtonen on ja pysyy ruotsalaisille saavuttamattomana. Sen henki ja riemas-

tuttava sanataide ei siirry kääntämällä toiseen kieleen. Ei ole syytä Sillanpään arvostelussa käyttää yksinomaan superlatiiveja. Ei hän ole Midas, jonka käsissä kaikki on muuttunut väärentämättömäksi kullaksi.

Huolimatta monesta negatiivisesta vaikutelmasta, k.o. elämäkerta ansaitsee kiitoksen. Siinä on paljon uusia näköaloja, nuorekkaita ja tuoreita ajatuksia. Tämän hetken tunnetuin ja tunnustetuin kirjailijapersoonallisuutemme on saanut elämäkerrallisen tulkinnan, jonka luulisin vaikuttavan sekä lukijakuntaan että tulevaan Sillanpää-tutkimukseen herätteitä antavasti.

P. J.

SADUN JESPERI VAELTAA

Heikki Toppila: SIERNAPORIN KUNINGAS. WSOY.

Kuten Toppilan koko tuotannossa, niin myös hänen uudessa teoksessaan liikutaan kansan, sen alkuperäisimpien yksilöiden hämärästi vaistoilevassa, enteinä, näkyinä ilmenevässä sielun alitajuisessa ponnistelussa oman vapahduksensa löytämiseksi. Psykoanalyyttisessä tutkimusmielessä, jos vertaamme toisiinsa esim. Sillanpäätä ja Toppilaa, on sanottava, että silloin, kun edellinen on freudilainen vaistoelämän runoilija, omaa Toppilan taide eetillisen psykoanalyyttisen suunnan tutkijoille, elävän intuitiivisesti tajutun sieluelämän salassa piilevien voimien päivänvaloon saattamiseksi arvaamattomia näköaloja. Toppilan tuotanto ei ole yleensä kevyttä, ei joka suhteessa miellyttävää luettavaa. Hänen ihmistensä raskas, usein tukehduttavassa ilmatilassa vyöryvä houre-, näky- ja unielämä on aukenemattomalle lukijalle käsittämätöntä kunnes lukijan sisäisen näkemisen kyvyt heräävät: hän herkistyy näkemään noita näkyjä, alkaa houria hourivien kanssa samoin kuin alamme elää esim. Dostojevskin ihmisten sielun mullistuksissa. Tässä juuri, sen naivisuudessaankin, on mielestäni Toppilan taiteen suuruus, sen monumentti, sen eetosvoimiensa käymistilassa kamppaileva pohjalaisen lakeuden alkusielu. Silloin, kun Sillanpään maalarin sivellin synnyttää tuon pyhän viattomuuden tilassa uinuvan kaaosmaailman, missä luonnon samoin kuin ihmisen nukkuvassa neitseyssulossa hehkuu ja säteilee käsittämättömään juhlatunnelmaan vajottavaa lumousvoimaa, käy ja poreilee Toppilan tuotanossa sitä sielunhiivaa, mikä herättää ja avaa tietoisuuden hienot säteet kuvattaviensa itsetiedottomasti hakeutuvaan etsintään, milloin "Auringon nousun maahan", milloin "Päästä meitä pahasta", "Tulisilla vaunuilla" tai "Siernaporin kuninkaan" maisemille. Toppilan synnyttämistapa on aitoa runoilijainspiration herkistämää, ekspressionistista elävää hermoväreilyä, mielestäni hiukan Joel Lehtoseen verrattavaa ja siksi "kuolleille sieluille" aukenematonta. Se on milloin raskaampaa, milloin seesteisempää sielujen virran runoa, missä ihminen lakkaamatta etsii ja kaipaa saavuttamattomaan kiertäen sadusta todellisuuteen ja todellisuudesta satuun. Mikä on tämä satu, mikä todellisuus...? Onko satu se, jota emme näe, todellisuus se, minkä näemme...? Miten kukin tahtoo — modernin ihmisen sielujen romantiikka. Toppila suuntaa taika-avaimensa aina sisälle päin, syvyyksiin. — Sadun Jesperi harhaa läpi hänen tuotantonsa, tapaa Johanneksensa, joka saarnaa hänen tunnolleen — siirtää Jesperin mammonan ja kunnianhimon todellisuudesta satuun — toiseen todellisuuteen.

Voimme tajuta Toppilan taiteen syvimmän olemuksen vain sisällepäin kääntynein silmin. Näin aukenee hänen tuotannossaan uudenaikaiselle, uskonnon vaikutuskentiltä lähtevälle psykoloogiselle tutkimukselle arvokasta tutkimusaineistoa. — Siernaporin Kuningas viittaa selkenevän sielunkriisin ilmauksena uusille valtausalueille. Primitiivisen sielun maiseman syvävalottajana Toppila on modernin syvyyspsykoligian ensimmäisiä miehiä Suomen kirjallisuudessa. Toivoisi Toppilaan kiinnitettävän vakavampaa huomiota miehen pelastamiseksi suojattujen olosuhteiden rauhaan, missä hän pääsisi harmoonisesti ammentamaan syvyyslähteistään ja toteuttamaan laajamittaisia suunnitelmiaan.

Y. K.

TULEVAISUUDEN OVELLA

Toivo Pekkanen: ISÄNMAAN RANTA. — WSOY.

Tämän syksyn romaanikirjallisuudesta kohoaa Pekkasen teos kuin auringon hohteessa sädehtivä huippu, yksinäisenä.

Pekkasen romaani on timantinkovalla, kristallinkirkkaalla tyylillä tehty läpileikkaus Suomen teollisuustyöväen eräästä elämänvaihesta, lohduttoman depressiokauden alkavasta "mustasta vuodesta." Terävän psykologisen analyysin valonheittäjä sinkoaa tuliviittansa ajankohdan halki. Pekkanen näkee ja kuvaa objektiivisesti, selkeästi. Mutta kuvaus ei ole kuitenkaan pohjaltaan kylmänviileää. Syvimpänä on asiallisesti miehekäs

sympatia, elämänmyönteisyys. Pekkanen on todellinen kirjailija, s.o. aikansa lahjomaton omatunto. Hänen runoilijahenkensä on melkein karuuteen asti ehdoton, järkkymättömän rehellinen. Niinpä Pekkanen on voinut onnistua niin hyvin, että tämäkin teos osaltaan todistaa hänen olevan nuoren polven kirjailijoista merkitsevimmän.

Lakkotaistelu antaa romaanille sen dynaamisen poljennon. Siinä prisma, joka kerää ihmisten psykologiset vaikutusten säteet heijastaen ne samalla kireänä polttavana valotuksena ajan tummenevalle taivaalle.

Taistelun ristitulesta erottuvat laskukauden hämärtyvää taustaa vasten eri ihmisten yksilölliset piirteet: luja, määrätietoinen rationalisenkova johtaja Honkapää, tyynen harmaa, tarmokas evolutionisti Helminen, tulinen aktivisti Kiiski — kaksi viimemainittua työväen johtajia. Siinä lakkotaistelun keskeisimmät henkilöt.

Mutta ristiriitojen alla kasvaa uusi polvi. Meistä nuorista on mielenkiintoisinta, mitä Pekkasella on siitä sanottavaa. Helmisen poika, Yrjö, on juureton, nuorukaiskova uneksija, taiteilija. Hän ei kuulu enää työväkeen, mutta tuntee pakosta itsensä vieraaksi sivistyneistössä. Hänen palava rehellinen henkensä vieraantuu harmaasta, kuohuvasta arkielämästä, jossa hän ei tunne minkään paikan odottavan itseään. Hän löytää taiteen, ikuisten arvojen maailman. Yhtä sympaattinen on Honkapään poika Erkki. Hänkin tahtoo katkoa siteet "luokkaansa", etsiä rehellisyyttä, totuutta. He molemmat, nämä nopeasti nuoruutensa sivuuttaneet, voimakkaasti henkiset ystävykset tuntevat olevansa vieraita elämässä. Nuori sihteeri Huttunen edustaa työväen piirissä nousevan kylmää johtajarationalistia. Kiinnostavaa on myöskin se, miten Pekkanen kuvaa Arvin, sinimustan koulupojan, kehitystä. Voidaan huomauttaa, ettei Arvi edusta tämän kansallisen nuorison kehittyneimpiä yksilöitä, niin todelliselta kuin Arvin kuvaus vaikuttaakin. Lisäksi odottaisi Pekkaselta uuden työläisnuorison kuvaamista, sen, joka jatkaa Helmisen myönteistä, aatteellista evolutionismia. Varmasti työväen keskuudessa on tällaista nuorisoa. Kiisken hiukan tarmoton huvitusten haluinen poika ei kuvasta työläisnuorison parhainta osaa, sitä, joka omaa aktiivisia, henkisiä ja aatteellisia pyrkimyksiä.

Suureksi osaksi siitä, että kaksi viimeksimainittua nuorukaiskuvaa eivät ole yleispäteviä, johtuu, että Pekkasen nuorisonkuvauksen vaikutelmaksi jää eräänlainen resignaatio, alakuloisuus. Todellisuudessa uskon nuorison olevan — elinkelpoisempaa.

Mutta tässä tullaankin rajalle, josta lähtee tie tulevaisuuteen. Pekkanen on tehnyt toteavan johtopäätöksensä: skeptillinen resignaatio tulevaisuuden edessä. Se on kai ainoa, mihin hän on voinut päätyä. Mutta — me tarvitsemme luottamuksen tulevaisuuteen. Ehkäpä tarvitsisimme sellaisiakin, jotka voisivat antaa meille tuota luottamusta. Pekkanen on niitä, joilta voimme sitä toivoa.

Jos tämän syksyn kirjallisuudesta jotakin jää pysyväiseksi, on ennenkaikkea Pekkasen romaani sellainen. Se on selkeästi valaistu tie — tulevaisuuden ovelle.

Pentti Haanpää

SYNTYYKÖ UUSI SUKU? WSOY. LAUMA. Gummerus.

Haanpää on tunnustettu jälleen. Mihin, miten tämä voimakas lahjakkuus, jonka nuoruudenkirjoissa ilmeni strindbergiläistä rajuutta, näyttää kehittyvän?

Haanpään ihmisten toiminnan kannustin on kahmaista mahdollisimman iso osa tämän maailman hyvyyttä itselleen. Kaaleppi Köyhkänä, elinvoimainen kansanmies, uneksii luovansa mahtavan kulttuurisuvun, lunastavansa sillä itselleen patriarkallisen kuolemattomuuden. Kansanmiehen sankarillinen tulevan elämän kuvitelma. Mutta hänen tyttärelleen riittää autuudeksi saada nauttia vanhan hienon suvun nuoresta miehestä. Tälle taas kelpaa elämänsä onneksi Kaalepin rahat. Romaani kuvaa, miten Kaalepin kunnianhimoinen haave kukistuu tyttären pieneen, raukeaan turhamaisuuteen.

Pienet, heikot, mutta älyllään hallitsevat nuoret kukistavat Kaalepin juurevan sukuhaaveen. He kykenevät katkaisemaan kehittynein sielullisin murhaamismetodein hänen pitkäjännittäisen elintarmonsa, koska heidän juuri pitäisi jatkaa sitä.

Tämä on pohjaltaan valtava aihe. Odottaisi, että Haanpään taiteilijavoimin kuvattuna romaanista tulisi voimakas luomus. Mutta se on jotenkin odottamaton Haanpään työksi. Teoksesta henkii eräänlainen ylhäinen, mutta ylimielinen talttuneisuus. Kesyttyykö Haanpää? Romaanissa on kyllä sellaista positiivistakin, mitä H:n tuotannossa ei ole juuri ennen ollut: ilmavaa selkeyttä, kuulautta, eräänlaista maallista henkevyyttä. Mutta miksi se on vaatinut juuri tuon ohentumisen? Selkeys olisi vain teroittunut, jos henkilöiden harvajuonteiset piirteet olisi kuvattu voimakkaammin, heidät, heidän käyttäytymisensä ja sen syyt. Nyt he jäävät, varsinkin sulhanen, parasiitti-ylimys, kovin ylimalkaisiksi.

Toivoisi, että Haanpään taiteellinen luomistahto pyrkisi suurempaan ja pysyväisempään kuin osuuteen pienoisromaaniiklpailun palkinnoista.

Jos vertaa kertomuskokoelmaa "Lauma" edellämainittuun romaaniin, se vaikuttaa paljon positiivisemmalta. Siinä on tyylillistä selkeyttä, ilmavuutta, kuulakkuutta, siinäkin. Mutta sitäpaitsi on säilynyt haanpääläinen luja kuvailijan voima. Siinä on tyyntä, syvää eepillistä vuolautta.

Hän tarkastaa kylmänrauhallisella, mutta samalla viiltävällä, ironiaan vivahtavalla huumorilla metsämaan ihmisten ankaraa, kylmää, kovaa taistelua elämän maallisesta autuudesta: leivästä, rahasta ja rahan suomista iloista.

Mutta sen lisäksi henkää paikoittain karuun sanontaan kätketty lämmin, elävä sydämellisyys, kuten novellissa "Rannan Simon lapsuus."

Haanpään luonnonkuvaus on saanut uutta kauneutta: kirkasta lyriikkaa. Synkeän tum-

muuden sijalle on tullut kimaltavaa, herkkää, mutta samalla kovaa, omalaatuisen karua Pohjolan aurinkoisuutta.

Puheenaolevasta kertomuskokoelmasta jää kaunis, vilpitön elämän myönteisyyden vaikutelma.

Olisi toivonut, että Haanpää olisi saanut säilytetyksi näiden novelliensa kauniin runouden yhtä voimakkaana romaanissaankin.

Matti Kurjensaari: TIE HELSINKIIN. - Gummerus.

Romaani spriikulttuurin vuosikymmeneltä. Keskinkertainen romaanitekniikka opittu aika hyväpäisesti. Mutta eikö tuo pelkkä erottisen "minän" erittely ala riittää? Vai onko kirjailijalla ollut sisäinen pakko tuoda ilmi, ettei hänen ikäpolvensa ollut niin sentimentaalista kuin Waltari on kertonut? Se osaa älyilläkin. Eiköhän riitä, että Kailas on tilittänyt sen henkisen suunnan kuolemaan? Ja todella rehellisesti ja syvästi! Se, että romaani on todenmukainen kuva käsittelemästään ajankohdasta, ei ole puolustus. 20-luvun kronikkaa ei enää tällä hetkellä kovinkaan polttavasti tarvita. Ja lisäksi varsinkin historiallisen romaanin kirjoittajan tulisi olla kuvattavansa yläpuolella ja tulisi kyetä suhtautumaan siihen arvostelevasti. Suokaa, herrat kirjailijat, olleen olla. Meille pitäisi olla jo muuta kuin tällaisia tilapääromaaneja.

Eino Hosia: KYPSYNYTTÄ VILJAA. — Gummerus.

Kirjailija on tarkoittanut tehdä voimakkaasti maalauksellisen novellin. Mutta maalauksellisuus toteutuu parhaiten maalaustaiteessa. "Taidetta taiteen vuoksi" on vienyt teennäisyyteen, siitä huolimatta, että tapaa sattuvastikin luontoa kuvaavia lauseita. Värikkäiden sanojen käytössä on omalaatuista voimakkuutta. Mutta sisällys on pelkkää raskasta "sairasta huumaa." Puuttuu selkeätä johdonmukaista ajatusta. Niinpä novelli vaikuttaa kaaosmaiselta, epä-älylliseltä.

Uutterasti hankittu tekniikka edellytettynä kirjailija voisi olla lahjakas maisemamaalari. Mutta jos hän kirjailijana aikoo kehittyä, täytyy tapahtua voimakas älyllinen ja eetillinen selkiintyminen.

Eino Pitkäkoski.

KEISARIN VANHAT VAATTEET

(WSOY:n pienois-romaanikilpailun tuomia ajatuksia.)

WALTARI: Vieras mies tuli taloon.

— On lohdullista lukea kirjaa, joka on lyhyt, sillä usein sivumäärien erämaa tappaa lukijassa janontunteen, tuon "oudon intohimon", mikä jokaisessa ihmisessä on: Laajentaa tiedon ja tunteen piiriä. Siksi on tyydytyksellä todettava, että kustantajat ja kirjailijat alkavat pyrkiä lyhyyteen.

— Elämä on, sen ulkoiset mitat nähden lyhyt, mutta sisäisesti eläen pitkä ja rikas. Kirjailijan tehtävä on (sanan korkeimmassa merkityksessä) luoda teoksensa sanoihin se oikea ja terve kuri, mikä on ainoastaan verho ja lähtökohta elämän ja ihmisen sielun syvyyteen. Muussa tapauksessa on luotu teos vain n.s. kuvausta, samoin kuin puu on yksinkertaisesti puu ja musta on musta.

WSOY:n pienois-romaanikilpailu toi julkisuuteen lukuisan määrän pienoisteoksia. Parhain niistä oli ja on Waltarin: Vieras mies tuli taloon. Teos on ehdottomasti Waltarin parhain saavutus. Se on kiinteä ja teknillisesti täysin valmis.

Niin — sen luettuaan toteaa: Tässä on tuotu voimakkaasti julki eräs tapa nähdä syvästi — ulospäin.

Se selviää siitä, kun yhdistää toisiinsa teoksen alun ja lopun. Kirjan päähenkilöt: "Talon" emäntä, isäntä, vanhus ja vieras mies kokevat kirjailijan luomassa elinpiirissä tragedian tragedian jälkeen ja loppu paljastaa kahden, isännän ja vieraan miehen tuhon.

Jo kirjan ensisivut väläyttävät esille tulevan tuhon enteet: Biologisesti terve mies kohtaa sairaan, isännän, jonka ainoa tunne on enää: elää vain eläinviettien tyydytystä. Emäntä on terve ja tyydyttämätön naaras, jolle vieras on kuin taivaan lahja: terve mies. Vanhus on hautaa kohti kulkeva, tavallinen juureva isännän tyyppi. Voimakas, mutta henkisesti täysin alamittainen. Koko romaanin ilmapiirissä on erinomaisella suggestiivisellä teholla saatu esille tyypillinen freudilainen vaistojen tahmea ilmapiiri, mikä huokuu viettien eläimellistä sairaushurmaa.

On kaksi tapaa nähdä ihminen: Joko puhtaana tunnetyyppinä, tai alastomana "rehellisenä" eläimenä. Kumpikaan puoli ei tuo näkyviin ihmistä sinä, mikä hän todellisuudessa on: tietoinen ajatus siitä, että hän yksin persoonana on aivan toista, kuin ympärillä oleva ja itsessään ulkoisesti näkevä ja toimiva reaalinen ainemaailma. Jokainen ihminen on kerran herännyt ja elänyt tuon oudon ja todellisimman tuokion: Jostain hänestä sisältäpäin leviää maailma, jonka suunta on toinen kuin ruumis ja sen tuomat biologiset tunteet vaistojen rakkaudesta ja omistushalusta. Ja tässä valaistuksessa ei Waltarin romaanissa itseasiassa "tapahdu" mitään. Se sisältää nuo "keisarin vanhaat vaatteet", jotka ovat kudotut tyhjillä kangaspuilla, tyhjistä langoista, koska kuningas Aika tahtoo elää loppuun sairaan satunsa olemattomista juhlavaatteistaan, joiden läpi vain lapsi näki vanhan ja alastoman ruumiin, lapsi, jonka sielu oli vielä puhdas ja "omistuksesta" vapaa. — Näin paljastaa Waltarin romaani rehellisen diagnoosin ajan sairaudesta, sillä sen henkilöistä ei kukaan ole terve: jokainen potee itsessään alemmuuskomplekseja Freudin merkeissä ja tuhoaa toisensa.

Lauri Heles.

SYKSYN LYRIIKAN SATOA

Yrjö Jylhä: RISTI LUMESSA. Runoja. Otava.
Elina Vaara: AURINGON KEHÄT. Runoja. W.S.O.Y.
Arvi Kivimaa: VUORILLE. Runoja. Otava.
Einari Vuorela: UNHOITUKSEN MAA. Runoja. W.S.O.Y.
Yrjö Kaijärvi: MAAN VIINI. Runoja. Otava.

— Parhain kaikista ylläluetelluista runon edustajista on ehdottomasti Jylhä, koska kaikki viisi ovat puhtaita lyyrikkoja (tuokiotunnelmien luojia) ja lyyrikoista luotettavin on miehekäs laulaja.

Yrjö Jylhä: Risti lumessa on kova ja kirkas kokoelma, mutta toisaalta siinä ilmenee mitä selvimpänä elämänpiirin ahtaus (ehkä käännöstöiden ansiosta) ja tuo kummallinen kokoelma kokoelmalta yhä silmiin pistävämpänä esiintyvä sokea tahtopyrkimys ilman ajatuksen kirkkautta. Hän ikäänkuin tahtoisi omistaa ja antaa paljon, mutta hetkellä, jolloin hän on syntymässä ja kirkastumassa "muodon läpi", hän kivettyy. Kuvat jäävät, mutta ajatus niistä katoaa. Tämä on kylmää runoilijan itsemurhaa. Jylhä on siksi voimakas ja itsenäisempiä mitä meillä on, ettei hänellä saisi olla varaa kivettyä muotoon. Voimakas runollinen käännöstyö on tuhoisaa myrkkyä miehelle, jonka täytyy luoda ja löytää omat lakinsa ja kuvansa runoilijana. Suuri runoilija ei voi olla suuri kääntäjä.

Elina Vaara: Yön ja auringon kehät. Maan ja kuoleman häilyvät tunnot vaeltavat läpi tämän kokoelman. Runoilija pakenee kuin arka, syyskylmää aavistava lintu kuviensa turviin. Uni auringosta ja kauniista yöstä on traagillinen pako todellisuudesta; ihminen varjona, sulautuen luontoon ja tyhjyyteen.

Puutarhaan astun pimeään — ja itse
lien vanki sen, yön tarhaan kuulun samaan.

— Kokoelma on kaunis ja rehellinen, mutta sen muodollinen kauneus kuolee sisäisen tyhjyyden kylmään hautaan. Ihmistä ei ole, on vain hauras kaipaus ja uni elämästä, joka ei koskaan ole elämää, vaan tunteen vaihtuvaa kehää.

Arvi Kivimaa: VUORILLE.

— Kaksi on uneksijalla tietä: Joko elää niin voimakkaasti unensa, että todellisuus muuttuu siksi, tai tuhoutuu. Kailas eli unensa, mutta ei kestänyt sen syvintä unta, kuolemaa ja tuhoutui. Kivimaa, hänen uneksijaveljensä, kenties rehellisin, mutta heikoin, ei ole uneksija elämän tähden, vaan itse unen vuoksi ja siksi hänen osansa on kauniimpi, mutta ei niin syvä. Tämä kokoelma avaa meille maailman, joka on niin kirkas ja hauras, että voi ihmetellä: onko tämä 20:n vuosisadan runoutta? Runoilija laulaa "Graalin maljasta ihmeellisestä", mutta laulun hauras ääni ei voi antaa todellisuuden uneksijalle mitään. Koko kokoelman sävy on sama: se on satua ja siksi traagillista, että se on pakoa ajasta ja ihmisestä. Sen ainoa tahto, alku ja loppu on:

Pyyntösi täyttyy,
koht' olet mullassa multaa
Häipyvät jäljet
unhon aurinko kultaa.
Sielulle sielu
jos aikojen helmas on suotu,
Maan elon tuskaan
hetkeksi vain ne on tuotu.

Sama, todella traagillinen unen tuntu on kokoelman parhaimmissa, muut ovat muotoilua ja jonkinlaista tulenkantajain alkukauden modernia nuorekkuutta. — Kaunein osa hänessä, rehellinen hiljaisuus, järkytyksistä rikas ja alati etsivä ihminen, ei tapaa sitä, mikä vastaisi koko ihmiskunnan huutoon: luokaa meille uutta valoa, uutta tietoa, ei unta, eikä kuolemaa.

Einari Vuorela: Unhoituksen maa. Runoilijan tie on yhä edelleen suuntautunut samaan elämänpiiriin, missä se on liikkunut ensi kokoelmasta alkaen. Hän on puhdas laulaja, trubaduuri väärällä vuosisadalla. Aikana, jolloin ihminen on päätynyt vain itseensä, hän laulaa yhä edelleen kulkijan oudoista tunnoista syysyön maanteiltä. Vanhasta mökistä, mikä suo lämmön köyhälle kulkijalle, aittapoluista ja pilvien teistä. Kevät-yön kauneus on nähty kirkkaasti, talven hyinen tulo aavistelevan kauniisti.

Kaikki nukkuu,
unta vetää talo,
niinkuin peikko,
jota kiusaa valo.

Laulaja ei näe aikansa kasvoja, ei kuule ihmisen kuumaa huutoa: Kuka minä olen? Hän pakenee luontoon ja luo kuvat, kauniit kuvat, mutta ihmistä ei niistä näy, ei tapaa säveltä, mikä soisi läpi tyhjien tunnelmain.

Yrjö Kaijärvi: Maan viini. Kaijärven kumpikin kokoelma on lähempänä Vuorelaa kuin mikään nuoremmista esikoisteoksista. Hän on vielä liian heikko ja muodon laulaja, ettei omaa ääntä tapaa kokoelmain kuvien tunnois-

sa. Onko hänessä voimaa tuoda julki oma itsenäinen säveleensä on vielä avoin kysymys.

Pelkään: kerran saan
janoon kuolettavaan
juoda omaa verta.

Tässä ote, jota täynnä on kokoelma. Samaa ennen laulettua sanontaa. Muoto kaunis ja valittu, sisällys keinotekoinen ja hauras. Minuus puuttuu.

Lauri Heles.

ROMAANI VIHASTA JA RAKKAUDESTA

Lauri Haarla: JUMALAN MYRSKY. Romaani. Otava.

Teos kuuluu epäilemättä Haarlan parhaisiin. Vaikka kirjailija käyttääkin, sanoisinko vanhoja klisheitä, on se kuitenkin niin elävästi ja monilla sivuilla todella runollisesti käsitelty alusta loppuun, ettei lukijan mielenkiinto pääse herpaantumaan. Ja teoksen aihe sinänsä, sen monisäteinen asettelu tarjoaisi psykoloogisessa mielessä paljon enemmän, mihin Haarla on kyennyt. Teoksessa vyöryvät vihan ja rakkauden vastavoimat kumpuavat esiin sokeina vaistovirtoina. Kirjailija ei kykene valottamaan niitä voimien lähetyspisteitä, ja suuntaajia, mitkä saavat aikaan jännityksiä ja niiden eri tavoilla laukeamisia . . . Nykyaikainen kirjailija, esim. Haanpääkin, on tässä psykoloogisessa tietoisuudessa paljon pitemmällä. — Teos antaa vahvoja toiveita siitä, että Haarla kykenee vielä tuottamaan tietoisempaa, hallitumpaa ja tyynempään poljentoon keskitettyä, jolloin vasta taideteos voi heijastaa sitä tasapainoista rauhaa, mitä ainakin kirjanoppineiden taholta tideteokselta vaaditaan.

LAPIN ROMAMTIIKKAA

E. N. Manninen: ERÄMAAN ARMOILLA. Gummerus.

Mannisen teoksen varsinkin tyylilliset ansiot ovat huomattavat. Tekijän Lapin tuntemus, ihmisten ja luonnon omalaatuiset piirteet jäävät lukijan mieleen elävinä. Olisi kuitenkin toivonut, että kirjailija olisi kertonut tarinansa hiukan laajemmin, viipyen ja pysähtyen herkistämään — ja tuomaan esille voimakkaammin sen salatun, jylhän, *maagillisen* vaikutustehon, mikä on ominaista Lapille, niin luontoon kuin siellä asustaviin ihmisiin kuuluvana. Koska voimme odottaa, että Manninen kirjoittaa Lapista painavampaa, on syytä tästä huomauttaa sen varalta. Lapista kirjoitetaan ja Lappia maalataan, mutta harvat pääsevät Lapin sisälle.

Y. K.

KAUNIS KUVATEOS

Marta ja Rrjö Hirn: RUNEBERG JA HÄNEN MAAILMANSA. Otava.

Professori Hirnin ja hänen tyttärensä ajatusta, julkaista suurta runoilijaa koskeva kuva-ainehistonsa, tervehditään varmasti ilolla hyvin laajoissa piireissä. Runeberg on kieltämättä jäänyt nuoremmalle polvelle parhaissakin tapauksissa hiukan vieraaksi. Ehkä siihen on suurelta osalta syynä sekin, että vanhempi polvi korotti hänet suorastaan eräänlaisen palvonnan kohteeksi, jolloin ihminen — Runeberg on kadonnut näkyvistä ihanteellisen runoutensa valaistuksessa. Kuvat ja professori Hirnin asiallinen elämäkerrallinen kuvaus tuovat Runebergin lähemmäs meitä, hänhän oli sittenkin vain ihminen oman aikansa keskellä, ystäväpiirissä, joka ei näytä aina kovinkaan runolliselta. Pääsemme runoilijan elämänympäristöön tutustumalla hänen persoonallisuuttaan ympäröiviin ulkovarustuksiin, mutta vain niihin, kuten prof. Hirn alleviivaa. Niiden sisäpuolelle vie vasta hänen runoutensa.

Kustantaja on antanut teokselle sen arvoa vastaavan asun, mutta korjausluku olisi saanut olla huolellisempaa. Niinpä siv. 24 kuvat ovat ilmeisesti vaihtaneet paikkaa, siv. 53 on paha taittovirhe ja kuvissa 215 ja 339 on eri kuolinvuosi, vaikka on kysymys samasta henkilöstä. Lahjakirjaksi voi teosta suositella erikoisen sopivana.

P. J.

Riku Sarkola: MIES JOKA RAKASTI ELÄMÄÄ. Gummerus.

Sarkolan romaani vaikuttaa herttaisessa naiviudessaan aika miellyttävältä. Se ei pyri olemaan enemmän kuin on. Se vaikuttaa hyvin luonnolliselta. Erotiikassaan ja uskontomietiskelyissään sen kirkassilmäinen viattomuus herättää sympatiaa. Sarkolan romaanissa ei ole sanottu mitään uutta eikä mitään syvää, mutta se ei ole myöskään tekomoderni eikä tekosyvä. Luonnollinen, sydämellinen, lauhkeasti lämmin kirja.

E. P.

AHJO KIITTÄÄ lukijoitaan ja avustajiaan kuluneesta vuodesta. Aloitamme kolmannen vuositaipaleen uskollisina viitoitetuille tunnuksille.

Tulevatko kansankirjailijat?

On aivan ilmeistä, että suomalainen kirjallisuus odottaa uudistusta. Tämän uskon tapahtuvan vain — kansankirjailijoiden taholta. Veretön "eurooppalaisuus" on polttanut vaalijoidensa henkisen luomisvoiman tyhjiin. Esteettinen pintamaalaus on nopeasti vapautuvaa. Freudilaisuudesta luullaan saatavan uutta verta estetismin ohuihin kalkkisuoniin. Tämä vähäverisyyden parantaminen näyttää kuitenkin turhalta. Kun syvä, raskas elinvoima, taiteilijan järkkymätön luomistahto, on hiottu loppuun, tullaan "tyhjyyteen", estetismiin ja kuolemaan.

Edellä mainittu itsenäinen ja itsetietoinen nuori estetiikka kilpailee taiteen puutarhan nojatuoleista vanhan ja hyväksi koetellun akateemisen esteettisyyden kanssa. Tällä vanhuksella ei ole nykyisille ihmisille paljonkaan persoonallista sanottavaa, mutta sillä on vanha, voimakas, kunnioitettava sukupuu.

Taiteen kylmetessä esteettisyyden lasitorniin, ovat uudistajina esiintyneet kansansydämestä lähteneet lujat, rohkeat, raskaskätiset miehet. Skandinaviassa nuoret itseoppineet ovat loistavasti elähdyttäneet kulttuuria syvällä, elävällä näkemyksellään. Ovathan suomalaisenkin kirjallisuuden lahjakkaimmat nuoret kirjailijat, Pekkanen, Toppila, Haanpää, kansanmiehiä. Mutta Suomessa odottaisi aivan renesanssia tältä taholta. Suomen kansa on yhäkin hyvin luonnonläheistä. Tämä antaa taiteelle elävän verevän voiman. Eikö suomalaisilla kansanihmisillä ole itseluottamusta? Onko se ainoa syy siihen, etteivät arkipäivän keskellä elävät ihmiset uskalla ryhtyä luomaan uutta taidetta, syvää ja täysiäänistä?

P.

Vanha Apteekki

Oulu

Perustettu v. 1762

Puh. 2023

UUSI KIVENNÄISVESITEHDAS

V. JUNNELIUS

Perust. 1895 *Oulu* *Puh. 2094*

Vanhin, suurin ja tunnetuin virvoitusjuoma- sekä kivennäisvesien valmistaja Pohjanmaalla — Paras Vichy

VALOKUVAUSTARP.

OULUN SOLIO

Puh. 2517

Oulu, Isokatu 21

Joululahjoiksi sopivia erihintaisia, valokuvauskoneita, filmejä, levyjä, y. m. valokuvaustarpeita.

Amatöörityötä valmistamme huolellisesti ja nopeaan.

ONKO SUOMI KÖYHÄ?

"On maamme köyhä" laulettiin ja uskottiin ennen. Aikamme nousevan aktiivisen yritteliäisyyteen ja alotteisiin uskaltavan sukupolven laulu on toinen. Me t i e d ä m m e, että Suomi on väestön lukumäärään katsoen maapallon rikkaimpia maita. Elinmahdollisuudet maan harvaanasutuksen, karaisevan ilmaston ja luonnon rikkauksien tähden ovat yleensä paremmat kuin missään muualla maailmassa, mutta vanhan omistavan luokan juurtunut vanhoillisuus ja uuden pelko jarruttaa luovan yritteliäisyyden uskallusta. Puristetaan mieluimmin pörssin lukkoja ja kootaan pankkitalletuksia uskaltamatta niitä panna riittävän tehoisalla tavalla käytäntöön. Näin valmistetaan ulkoatuleville liike- ja teollisuusyrityksille valtausmahdollisuuksia. Erikoisesti Pohjois-Suomen, Peräpohjolan ja Lapin oloja ajatellessa tiedämme, miten itsensä luonnonolosuhteet ovat kuin luodut sellaisiksi, että kultaa virtaisi Pohjolaan, jos vain on suuripiirteistä uskallusta ja kokoavaa ymmärrystä synyttävää liikettä ja johtaa voimia oikealla tavalla. Ensiksikin on välttämätöntä oman maan ja sen jälkeen ulkomaiden h u o m i o n kääntäminen Pohjolaan sekä voimakkaiden pikkumaiset etu- ja puolueriidat voittava yhdistävä henkinen ja taloudellinen uudistustoiminta vallitsevan passiivisen, koteloituneen olotilan murtamiseksi. Vanhojen pelokas jarrutus on jo käymässä koko maalle kohtalokkaaksi.

"Nurkkapatriootti."

SIVALLUKSIA

KULTTUURIKRIITIKOT

Vaaskivi ja Viljanen ovat ryhtyneet tekemään *nuorennusleikkauksia*, toivottavasti onnistuneita. Tarkoitamme erittäinkin Järventauksen, Haarlan ja Railon teilauksia. Kulttuurikriitikko on meidän silmissämme samaa kuin kaikkitietävä tasapainotaiteilija, loistava esteetti ja kirjallisen koketerian edustaja. Järventaus, Haarla ja Railo kuuluvat Leinon, Lehtosen ja Siljon aateystäviin. Onnittelemme heitä saamistaan herätyspistoista!

Herrojen Vaaskiven ja Viljasen urhoollisuus, samoin Suomalasien Suomen valtapoliitikkojen *avoin* rohkeus ansaitsee aikakirjoihin merkinnän vaivan. Rahalla saa ja hevosella pääsee — kukin näyttää aikanaan karvansa.

Emme ymmärrä muuten näiden asiain yhteyteen sotkettua Goethe riitaa — taikka ymmärrämme liiankin hyvin. *Liehittelemällä* suuria yritettiin vahvistaa kulttuurisosialistien rintamaa. Mutta asiasta tulikin eri hätkäys — vasemmallakin vaiettiin visusti seikoista, mistä aluksi puhjettiin riemuun. On r a j a, mihin matokin venyy ennen kuin katkeaa — näin myös tasapainotaiteen harjoittamisessa.

ERÄS TUTKIMUSAIHE

Kehoittaisimme suomalaisia kustantajia antamaan alan erikoistuntijoille tilaustyönä tehtäväksi tutkimuksen "Salonkien osuudesta Suomen kirjallisuuden intriigien historiassa."

AHJON

v. 1938 ensi numero ilmestyy tammikuun lopulla. Numerossa käsitellään m.m. lävistysakseli Railo—Vaaskivi—Fangen.

TILAUSLIPPU

Allekirjoittanut tilaa v. 1938 aikakauslehti AHJON. Tilausmaksu 1/1 vk. Smk. 30: —, 1/2 vk. Smk. 20: — seuraa mukana / perittävä postiennakkona. (Tarpeeton viivataan yli)

Nimi: .....

Osoite: .....

.....

RUOKA- JA SEKATAVAKAUPPA

A. FÄLT

Isokatu 62

Puhelin 2337

SUOSITELLAAN!

Asemakadun Apteekki

Oulu, Asemakatu 23

Puhelin 31'2

AHJO

aloittaa k o l m a n n e n vuosikertansa laajennettuna, vahvistetuin toimitus- ja avustajavoimin. Toimitukseen liittyvät lehden perustamisesta saakka mukana olleet avustajat Lauri Heles, Paavo Hynynen, Olli Rautio, Eino Pitkäkoski.

A h j o on perustettu erikoisesti pohjalaisien hengen elvyttäjäksi ja pohjalaisen kulttuurityön kokoajaksi, mutta samalla lehti toimitetaan koko maata varten. Tässä mielessä ponnistelemme saadaksemme lehden t a s o n nousemaan ja sisällön monipuolisemmaksi. Näin on Ahjo, ei vain aktuellien nykyhetken kysymysten vaarinottaja, vaan ennen kaikkea aikamme, tulevaisuutta luovien aatteiden ja kulttuurivirtausten punnitsija.

Ahjon tilaushinta, lehden laajentamisesta johtuvain kallistuneiden painatus- ja toimituskulujen vuoksi on täytynyt korottaa Smk. 30: — 1/1 vk. ja Smk. 20: — 1/2 vk., mihin sisältyy tämän vuoden joulunumero niin kauan kuin sitä riittää.

SISÄLLYS:

Joulu 1937, runo, Lauri Heles. / Uskonto uudistuvan kulttuuriaatteen synnyttäjänä, Yrjö Koivukari. / Faust—Raskolnikov, Lauri Heles. / Helmipussi, kertomus, Vilho Hyttinen. / Lappi maalaustaiteessamme, A. E. Järvinen. / Runoja, Paavo Hynynen, Yrjö Koivukari, Olli Rautio, Oiva Paloheimo, Eino Pitkäkoski. / Taistelu isänmaasta, Y. K. / Tuijottavat silmät, novelli, Riku Sarkola. / Kukkaislyriikkaa teräksen vuosisadalla, Paavo Hynynen. / Kustantajien kulttuuripolitiikkaa. / Kirja-arvosteluja, Pertti Juvani, Lauri Heles, Yrjö Koivukari, Eino Pitkäkoski. / Pakinaa y.m.

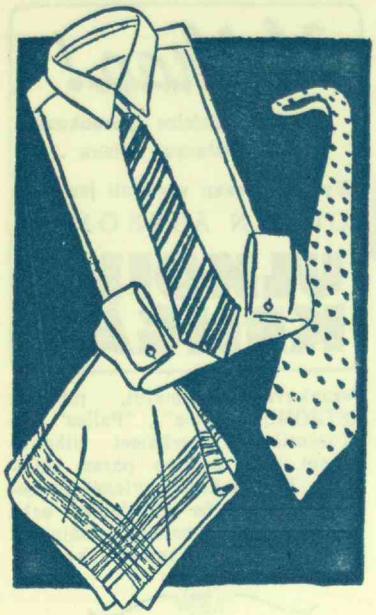

Mieluisan

JA SAMALLA HYÖDYLLISEN

JOULULAHJAN

valitsette helposti monipuolisesta
KANGAS- ja VAATETUSTAVAROITA
käsittävästä varastostamme

Meiltä löytyy lahja jokaiselle
ja hinnoittelumme on tunnetusti huokea

ARINAN KANGASMYYMÄLÄ

Merikosken Apteekki

Oulu, Puhelin 2239

Oulun Kaupungin Säästöpankki

TALLETUKSET 66 MILJOONAA

OY PUUSEPPÄ

Oulu, Puhelin 2068

Maan vanhin ja tunnetuin puuseppätehdas

HAMMARIN SÄHKÖLIIKE

OULU Suurin ja monipuolisin liike alallaan POHJOIS-SUOMESSA ● Perust. 1909

Kihlat ja Kellot

sekä muut koruesineet ostatte edullisimmin

KULTASEPPÄ O. EIRAMALTA

OULU ISOKATU 35 — PUHELIN 1065

Jouluostoksensa

TEKEE JOKAINEN EDULLISIMMIM

OULUN OSUUSKAUPASTA

H. JÄÄSKELÄISEN
PARTURILIIKKEET

Sepänkatu 9 - Isokatu 18, puh. 3270

Suositellaan arvoisalle yleisölle

VALION MYYMÄLÄSTÄ

kauppahallissa löytää jokainen perheenemäntä

Joulukst

hinnalleen ja laadulleen sopivammaksi katsomansa VOIN ja JUUSTON. Voita: hienoimmasta vientivoista maalais- ja kasvivoihin. Juustoa: Sveitsin, edamin-, gouda-, cheddar-, kerma-, kumina-, leipä- ja kotimaista rasiajuustoa, joka on saanut vilkkaan kysynnän. *Tuoreita tarkastettuja kananmunia, pullokermaa ja pullamaitoa.*

Kukka- ja Siemenkeskus

Isokatu 22. Puh. 2433
Pakkahuoneenkatu 13. Puh: 2401

Kauniita

VELLA

KESTOLAINEITA

Päivä ja iltakampauksia

hiusten värjäystä sekä vivahdehuuhteluja suorittaa huolella ammattitaitoinen henkilökunta

KAMPAAMO

Eila

Oulu, Isokatu 31. P. 2709

Suosittelemme

terveystarvikkeitamme, m. m.

Aradium vettä, Ramlöra lähteen terveysvettä, Barbados terveyssokeria, samalla kaikkea kemikalialaan kuuluvaa.

Terveystarvikkeiden & Kemikalikauppa

Terveys

Oulu, Isokatu 30. P. 3323

Kurkaa!

Isä piirtelee poronkuvia lahjalistansa laitaan . . .

Nyt minä saan varmasti **jouluna**

OULUN ÅSTRÖMIN

ULKOILU-KENGÄT

Poronkuvalla leimatut, juhlavat ÅSTRÖMIN "Ahma"-, "Pallas"- tai "Tunturikenkä"-merkkiset ulkoilukengät ovat poikien paras joululahja. Kuulun kestävyytensä ansiosta ne ovat myös taloudelliset sekä sopivat pikisaumaisina mainiosti kiintositeillä hiihtokengiksikin.

ÅSTRÖM & ÅSTRÖM O.Y.

Isän lahjalistassa on poronkuvin koristetuissa kohdissa vielä mainittu

käsilaukut
matkalaukut
sekä
"Eräveikko"-selkäreput.

WELJEKSET ÅSTRÖMIN VALJASTEHTAAT OSAKEYHTIÖ

PUHELIMIA
JA NORMAALIAIKAKELLOJA

ASENTAA

OULUN PUHELIN OSAKEYHTIÖ

KIRJOLA OY

KIRJA-PAINO

Pohjois-Suomen vanhin monipuolisin ja suorituskykyisin kirjapaino

---